

HUOMAUTUKSIA

- ¹ Artikkelilla „*Vallankumouksellisesta sanahelinästä*” Lenin aloitti lehdistössä julkisen taistelun rauhan solmimisesta Saksan kanssa vuonna 1918. Artikkelia kirjoittaessaan Lenin käytti pääasiallisesti tammikuun 8 (21) p:nä 1918 yhdessä puolueyöntekijäin kanssa pidetyn puolueen KK:n laajennetun neuvottelukokouksen aineistoa. Tässä neuvottelukokouksessa Lenin esitti ensi kerran „Teesit aluevaltauksia edellyttävän erillisrauhan viipymättömästä solmimisesta” (ks. Teokset, 26. osa, ss. 427—435).— 1.
- ² Tammikuun 15 (28) p:nä 1918 päivätty *Kansankomissaarien Neuvoston dekreetti työläisten ja talonpoikain Punaisesta Armeijasta* julkaistiin tammikuun 19 p:nä (helmikuun 1 p:nä) 1918 KKN:n Puheenjohtajan V. Uljanovin (Leninin) allekirjoittamana.— 2.
- ³ Puhe on äänestyksistä, jotka suoritettiin rauhankysymyksestä sen jälkeen, kun sitä oli pohdittu tammikuun 11 (24) ja helmikuun 17 p:nä 1918 pidetyissä VSDTP(b):n KK:n istunnoissa. Ensimmäisessä istunnossa vain 2 KK:n jäsentä äänesti „vallankumouksellisen sodan” puolesta ja 11 vastaan; toisessa istunnossa tuon ehdotuksen puolesta ei äänestänyt kukaan; sodan jatkamista kannattaneet 3 KK:n jäsentä pidätyivät äänestyksestä.— 3.
- ⁴ *Laki maan sosialisoinnista* hyväksyttiin tammikuun 18 (31) p:nä Neuvostojen III yleisvenäläisessä edustajakokouksessa, joka pidettiin tammikuun 10—18 (23—31) p:nä 1918; laki julkaistiin helmikuun 19 p:nä 1918.— 4.
- ⁵ *Yleisvenäläinen demokraattinen neuvottelukokous* pidettiin Pietarissa syyskuun 14—22 (syyskuun 27 — lokakuun 5) p:nä 1917. Sen kutsuivat koolle menshevikit ja eserrät heikentääkseen kasvanutta vallankumouksellista nousua. Kokoukseen osallistui sosialististen puolueiden, sovittelukantaisten Neuvostojen, ammattiliittojen, zemstvojen, kauppa- ja teollisuuspiirien sekä sotaväenosaajien edustajia. Neuvottelukokouksen osanottajien keskuudessa enemmistönä olivat menshevikit ja eserrät. Peruskysymyksen — vallan järjestämisen — käsittely rajoittui kokouksessa miltei yksinomaan siihen taisteluun,

jota käytiin porvarillisten puolueiden kanssa muodostettavaa koalitiota koskevan kysymyksen ympärillä. Ensimmäisinä käsittelypäivinä menshevikkien ja eserrien johtajien ei onnistunut saada puolletuksi koalitiota. Useiden uusintäänestysten jälkeen neuvottelukokous hyväksyi sen kannan, että hallitus muodostettaisiin ilman kadetteja. Vasta Esiparlamentin (Tasavallan väliaikaisen neuvoston) kokoonpanoa pohdittaessa menshevikkien ja eserrien johtajien onnistui viedä läpi verhotussa muodossa koalitioaate. Demokraattisen neuvottelukokouksen keskuudestaan muodostaman Esiparlamentin avulla menshevikit ja eserrät luulivat voitavansa pysäyttää vallankumouksen ja siirtää maan neuvostovallankumouksen raiteilta porvarillisen parlamentarismin raiteille.

Bolshevikkipuolueen KK päätti boikotoida Esiparlamenttia; vain antautujat — Kamenev ja Zinovjev, jotka tahtoivat vetää proletariaatin pois kapinan valmistelusta, puolustivat osanottoa Esiparlamenttiin. Bolshevikit paljastivat Esiparlamentin petteurimaista toimintaa valmistuen joukkoja aseelliseen kapinaan.—7.

- ⁶ Kysymys on Zinovjevin ja Kamenevin johtamien antautujien luopuudesta. Antautujat esiintyivät aseellista kapinaa vastaan loka-kuussa 1917 ja ilmiantoivat viholliselle puolueen KK:n tekemän kapinaa koskevan päätöksen, joka ratkaisi vallankumouksen kohtalon (ks. V. I. Lenin. „Kirje bolshevikkipuolueen jäsenille” ja „Kirje VSDTP:n Keskuskomitealle”, Teokset, 26. osa, ss. 198—201, 205—209).—8.
- ⁷ *Novyilutshilaiset* — „Novyi Lutsh” („Uusi Säde”) lehden, menshevikkien yhdistetyn Keskuskomitean äänenkannattajan, ympärille ryhmitettyneitä menshevikkejä. Lehtä julkaistiin Pietarissa vuoden 1917 joulukuun 1 (14) päivästä alkaen Danin, Martovin ja Martynovin toimittamana; se lakkautettiin kesäkuussa 1918, koska se harjoitti vastavallankumouksellista agitaatiota.—9.
- ⁸ *Delonarodalaiset* — „Delo Naroda” („Kansan Asia”) lehden, eserräpuolueen äänenkannattajan, ympärille ryhmitettyneitä oikeistoeserriä. Lehti ilmestyi ensin Pietarissa, sitten Samarassa ja Moskovassa väliajoin ja eri nimillä vuoden 1917 maaliskuusta vuoden 1919 maaliskuuhun asti.—9.
- ⁹ *Novajazhiznilaiset* — menshevikkiryhmä, joka muodostui vuoden 1917 huhtikuusta alkaen Pietarissa ilmestyneen „Novaja Zhizn” („Uusi Elämä”) lehden ympärille. Ryhmään kuului internationalisteiksi itseään nimittäviä martovilaisia menshevikkejä ja puolimenshevistisiä intelligenttiyksilöitä. Lokakuussa 1917 novajazhiznilaiset esiintyivät yhdessä kaikkien menshevikkien kanssa aseellista kapinaa vastaan; lokakuun jälkeen he ottivat vihamielisen asenteen Neuvostovallan suhteen, lukuunottamatta muutamia henkilöitä, jotka yhtyivät bolshevikkeihin. „Novaja Zhizn” lakkautettiin heinäkuussa 1918 samanaikaisesti toisten vastavallankumouksellisten lehtien kanssa.—10.
- ¹⁰ „*Vasemmistolaiset*” *bolshevikit* — puolueelle vihamielinen ryhmä, joka naamioitumistarkoituksessa nimitti itseään „vasemmistokommunis-

tien" ryhmäksi; ryhmä syntyi vuoden 1918 alussa Brestin rauhan solmimisen yhteydessä. Verhoten itseään vasemmistolaisilla korulauseilla „vasemmistokommunistien" ryhmä kannatti rikollista politiikkaa, jonka tarkoituksena oli vetää nuori Neuvostotasavalta, jolla ei vielä ollut armeijaa, sotaan Saksaa vastaan. Ryhmän johdossa olivat Buharin, Radek ja Pjatakov. „Vasemmistokommunistien" johtajat olivat Trotskin apureita, Trotskin, joka ajoi petturimaista sodan jatkamisen politiikkaa paremmin salatussa, naamioidussa muodossa, tunnuksin: sotaa ei käydä, mutta rauhaakaan ei allekirjoiteta. Vastapainoksi leniniläiselle rauhanpolitiikalle, hengähdystaUKopolitiikalle Trotski ja „vasemmistokommunistit" tyrkyttelivät puolueelle politiikkaa, joka olisi ilmeisesti johtanut proletariaatin diktatuurin tuhoon. V. I. Lenin nimitti „vasemmistokommunisteja" „imperialistisen provokaation välikappaleiksi". „Vasemmistokommunistit" ryhtyivät Trotskin tukemina avoimeen taisteluun puoluetta vastaan, alkoi- vat hillittömän ryhmäkuntatoiminnan. He esittivät panettelevia, demagogisia syytöksiä puoluetta vastaan, yrittivät saada aikaan kahtiajaon puolueessa, hajottaa sen rivit, desorganisoida ja pelotella puoluetta jättämällä ilmoituksia neuvosto- ja puoluettehtävistä eroamisesta j.n.e. Leninin, Stalinin ja Sverdlovin oli käytävä sitkeää taistelua KK:ssa Trotskia ja „vasemmistokommunisteja" vastaan saadakseen aikaan päätöksen rauhasta ja pelastaakseen siten nuoren Neuvostotasavallan.

Puolue torjui Leninin johdolla päättäväisesti Trotskin ja „vasemmistokommunistien" provokatorisen politiikan leimaten näiden asenteen petturien ja anfaitujien asenteeksi. „Vasemmistokommunistit" eristettiin ja lyötiin hajalle.—11.

- ¹¹ Dekreetti „*Sosialistinen isänmaa on vaarassa!*” hyväksyttiin Kansankomissaarien Neuvostossa helmikuun 21 pnä 1918 ja julkaistiin Kansankomissaarien Neuvoston allekirjoituksella varustettuna helmikuun 22 pnä „Pravdassa” ja „Izvestija TsIK” lehdessä; lisäksi se julkaistiin erillisenä lehtisenä. Lenin kirjoitti tämän dekreetin, koska Brest-Litovskissa käydyt rauhanneuvottelut olivat katkenneet ja saksalaiset imperialistit olivat alkaneet hyökkäyksen. Tammikuun 28 (helmikuun 10) pnä Trotski, joka oli silloin Neuvostovaltion rauhanvaltuuskunnan johtajana Brest-Litovskissa, rikkoi petturimaaisesti Leninin ohjeen rauhanehtojen allekirjoittamisesta Saksan kanssa. Vastaukseksi Saksan uhkavaatimukseen hän esitti julistuksen, jossa sanoi: rauhaa emme allekirjoita, kotiutamme armeijan, sotaa emme käy. Trotskin provokatorinen teko pani Neuvostotasavallan alttiiksi Saksan imperialismiin iskulle. Helmikuun 16 pnä Saksan sotilasjohto ilmoitti virallisesti Neuvostotasavallan kanssa solmimansa välirauhan katkaisemisesta ja helmikuun 18 pnä alkoi sotilaallisen hyökkäyksen koko rintamalla. Saksan imperialistit valtasivat useita Neuvostovaltion alueella olevia kaupunkeja ja uhkasivat Pietaria.

Puolueen ja Neuvostohallituksen kutsu nosti vallankumoukselliset kansanjoukot taisteluun saksalaisia imperialisteja vastaan. Uuden armeijan, Punaisen Armeijan nopeasti muodostetut nuoret joukko-osastot torjuivat sankarillisesti saksalaisten miehittäjien hyökkäyksen. Narvan ja Pihkovan luona saksalaisille saalistajille annettiin

ratkaiseva vastaisu. Saksalaisten sotajoukkojen hyökkäys Pietariin pysäytettiin.—12.

- ¹² Sen johdosta, että Saksan sotilasjohto oli ilmoittanut katkaisevansa välirauhan ja jatkavansa sotaa helmikuun 18 päivästä alkaen, Lenin teki v. 1918 helmikuun 17 p:nä illalla pidetyssä puolueen KK:n istunnossa ehdotuksen, että aloitettaisiin viipymättä uudet neuvottelut Saksan kanssa rauhansopimuksen allekirjoittamiseksi. Leninin ehdotus hylättiin 6 äänellä 5 vastaan.

Saksalaisten hyökkäys alkoi helmikuun 18 päivänä. Tuona päivänä puolueen KK:n istunnossa käsiteltiin jälleen kysymystä rauhan solmimisesta Saksan kanssa. Trotski ja Buharin vaativat edelleenkin petturimaisesti sodan jatkamiseen tähtäävän provokatorisen politiikan noudattamista. Vasta seuraavassa istunnossa, iltaistunnossa, sen jälkeen, kun Lenin oli kategorisesti vaatinut allekirjoittamaan rauhansopimuksen ja kun Stalin ja Sverdlov olivat puhuneet sen allekirjoittamisen puolesta, hyväksyttiin Leninin ehdotus, että Saksan hallitukselle lähetettäisiin radiosanoma, jossa tiedotettaisiin, että me suostumme allekirjoittamaan rauhansopimuksen Brest-Litovskissa esitetyillä ehdoilla. Lenin kirjoitti heti radiosanomaluonnoksen, joka hyväksyttiin bolshevikkien KK:n istunnossa ja lähetettiin Kansankomissaarien Neuvoston nimessä helmikuun 18 ja 19 päivän välisenä yönä Berliiniin (ks. Teokset, 26. osa, s. 513).—12.

- ¹³ Kysymys on „vasemmistokommunistien” demagogisesta esiintymisestä VSDTP(b):n KK:n istunnossa helmikuun 22 p:nä 1918 sitä vastaan, että Ententen valtioilta hankitaan aseita ja elintarvikkeita, jotta voitaisiin puolustautua saksalaisilta imperialisteilta. Lenin ei ollut läsnä tässä istunnossa. Hän lähetti Keskuskomiteaan seuraavalaisen ilmoituksen: „VSDTP:n Keskuskomiteaan. Pyydän liittämään ääneni sen puolesta, että englantilaisilta ja ranskalaisilta imperialistirosvoilta otetaan perunoita ja aseita. *Lenin*”. Kuudella äänellä 5 vastaan puolueen KK hyväksyi päätöslauselman, jossa se totesi välttämättömäksi armeijan aseistamisen ja varustamisen kaikilla sotatarvikkeilla pitäen mahdollisena niiden hankkimista myös kapitalististen maiden hallituksilta. Tämän päätöksen jälkeen Buharin ilmoitti eroavansa puolueen KK:sta sekä „Pravda” lehden toimituksesta.—19.

- ¹⁴ *I. P. Kaljajev* — eserrä; murhasi helmikuun 4 (17) p:nä 1905 pommilla Moskovan kenraalikuvernöörin, suuriruhtinas S. A. Romanovin, Nikolai II:n sedän.—19.

- ¹⁵ Saksan vastaus Neuvostohallituksen radiosanomaan, joka lähetettiin helmikuun 18 ja 19 p:n välisenä yönä, saatiin Pietariin vasta helmikuun 23 p:nä kello puoli 11 aamulla. Uudet rauhanehdot olivat nyt paljon raskaammat kuin ne, jotka petturi Trotski hylkäsi omavaltaisesti. Saksalaiset imperialistit jättivät itselleen Puolan, Liettuan ja osan Valko-Venäjistä ja sen lisäksi he vaativat Punaisen kaartin poistumista Eestistä, Latviasta ja Suomesta sekä Karsin ja Batumin kaupunkien luovuttamista Turkille; he palauttivat Ukrainassa valtaan porvarillisen Radan tehden Ukrainasta Saksan vasallin (riippuvaisen

valtion). Neuvostotasavalta veloitettiin maksamaan saksalaisille suurta sotakorvausta.—22.

- ¹⁶ „Teesit aluevaltauksia edellyttävään erillisrauhan viipymättömästä solmimisesta” Lenin kirjoitti tammikuun 7 (20) pnä 1918, mutta ne julkaistiin „Pravdassa” vasta helmikuun 24 pnä 1918, sen jälkeen, kun puolueen Keskuskomitea hyväksyi Leninin ehdotuksen rauhansopimuksen allekirjoittamisen välttämättömyydestä (ks. Teokset, 26. osa, ss. 427—435).—22.
- ¹⁷ „Retsh” („Puhe”) — päivälehti, kadettipuolueen pää-äänenkannattaja; ilmestyi Pietarissa vuoden 1906 helmikuusta lähtien; Lokakuun 26 (marraskuun 8) pnä 1917 Pietarin Neuvoston Sotilaallinen vallankumouskomitea lakkautti sen. Vuoden 1917 lokakuun lopusta vuoden 1918 elokuuhun lehti ilmestyi toisilla nimillä.—23.
- ¹⁸ Yleisvenäläisen TpKK:n bolshevikkiryhmän ja „vasemmisto”-eserrien ryhmän yhteinen istunto, joka kutsuttiin koolle pohtimaan kysymystä saksalaisten uusien rauhanehtojuen hyväksymisestä, pidettiin helmikuun 23 pn iltana. Lenin kannatti rauhansopimuksen allekirjoittamista; trotskilaiset olivat sitä vastaan. Tässä istunnossa ei hyväksytty mitään päätöstä rauhankysymyksestä.—24.
- ¹⁹ Yleisvenäläisen TpKK:n täysistunto, joka käsitteli kysymyksen rauhansolmimisesta Saksan kanssa uusilla ehdoilla, avattiin vuoden 1918 helmikuun 24 pn vastaisena yönä kello 3 J. M. Sverdlovin ollessa puheenjohtajana. Selostuksen Saksan asettamista rauhansopimuksen ehdoista teki Lenin. Menshevikkien, oikeisto- ja „vasemmisto”-eserrien sekä anarkistikommunistien edustajat olivat rauhansopimuksen allekirjoittamista vastaan. 116 äänellä 85 vastaan, 26 pidättyessä äänestyksestä, istunto hyväksyi bolshevikkien ehdottaman päätöslauseiman saksalaisten asettamien rauhanehtojuen hyväksymisestä. Suurin osa „vasemmistokommunisteista” ei osallistunut äänestykseen poistuen äänestyksen ajaksi istuntosalista. „Vasemmistokommunistien” ja trotskilaisten johtajat äänestivät provokatorisesti rauhansolmimista vastaan.—25.
- ²⁰ Leninin keskenjääneessä kirjoituksessa „Missä virhe?” eritellään „vasemmistokommunistien” johtajien puolueenvastaista kirjelmää, jonka nämä jättivät puolueen Keskuskomiteaan sen jälkeen, kun helmikuun 23 pnä 1918 hyväksyttiin saksalaisten asettamia rauhanehtoja koskeva päätös. Lenin aikoi liittää artikkeliinsa osan tuosta kirjelmästä, mutta kirjelmän teksti, johon Lenin oli merkinnyt sen, mikä osa kirjelmästä piti tulla hänen artikkeliinsa, ei ole säilynyt.—30.
- ²¹ Lenin tarkoittaa kaikkien kuvernementtien ja ujestien Neuvostoille ja kaikkien kuvernementtien, ujestien ja volostien maakomiteoille lähetettyä kyselysähköttä, jossa tiedusteltiin niiden suhtautumista uusiin rauhan ehtoihin. Kansankomissaarien Neuvosto ja Yleisvenäläinen TpKK lähettivät tämän kyselyn 25 pnä helmikuuta 1918 VSDTP(b):n KK:n päätöksen perusteella, joka hyväksyttiin Leninin ehdotuksesta

- 23 pnä helmikuuta 1918. Vastauksia kyselyyn alkoi tulla jo seuraavana päivänä; niitä julkaistiin „Izvestija VTsIK” lehdessä aina maaliskuun 9 päivään saakka. Eriteltään eri puolilta saadut vastaukset Lenin laati „Yhteenvedon TpKK:n saamista vastauksista kysymykseen: „rauha vai sota?” sekä „Yhteenvedon vastauksista”, jotka saatiin Kansankomissaarien Neuvostoon. Kyselyyn saadut vastaukset osoittivat, että paikallisten Neuvostojen enemmistö kannattaa Leninin mielipidettä rauhan solmimisen välttämättömyydestä.—36.
- 22 Asiakirja „VSDTP:n (bolshevikkien) KK:n kannanotto aluevaltauksia edellyttävää erillisrauhaa koskevassa kysymyksessä” ei ole kokonaan Leninin kirjoittama. Sen ensimmäinen sekä kaksi viimeistä kappaletta ovat J. M. Sverdlovin kirjoittamia.—40.
- 23 „Toimeenpanevan Keskuskomitean lauantainen istunto” — Yleisvenäläisen TpKK:n bolshevikkiryhmän ja „vasemmisto”-eserrien ryhmän yhteinen istunto, joka pidettiin huhtikuun 23 pnä 1918.—45.
- 24 Kysymys hallituksen evakoinnista Pietarista Moskovaan saksalaisien miehittäjien helmikuun hyökkäyksen takia käsiteltiin Kansankomissaarien Neuvoston istunnossa helmikuun 26 pnä 1918. Juuri mainitussa istunnossa Lenin kirjoitti tässä julkaistun päätöslauselmaehdotuksen hallituksen evakoinnista. Lopullisen päätöksen pääkaupungin siirtämisestä Moskovaan teki Neuvostojen IV Ylimääräinen Yleisvenäläinen edustajakokous maaliskuussa 1918.—49.
- 25 VSDTP:n (bolshevikkien) Moskovan aluebyroo yhdisti vuonna 1917 ja vuoden 1918 alussa Keskisen teollisuusalueen puoluejärjestöt. Tähän teollisuusalueeseen kuuluivat Moskovan, Jaroslavlın, Tverin, Kostroman, Vladimirin, Voronezhin, Smolenskin, Nizhni-Novgorodin, Tuulan, Rjazanin, Tambovin, Kalugan ja Orelin kuvernementit. Aikana, jolloin puolue taisteli Brestin rauhan puolesta, Moskovan aluebyroon johdon olivat väliaikaisesti vallanneet käsiinsä „vasemmistokommunistit” (Buharin, Osinski, Lomov, Stukov, Sapronov, Mantsev, Jakovleva ynnä muut). Vuoden 1918 keväällä Moskovan aluebyroo muuttui tosiasiallisesti puolueenvastaiseksi „vasemmistokommunistien” ryhmäkeskukseksi.
- Puoluetta hajottava, neuvostovastainen päätöslauselma, josta Lenin puhuu, tehtiin Moskovan aluebyroon suppean kokouksen istunnossa sen jälkeen, kun puolueen KK oli hyväksynyt uudet rauhan ehdot.—50.
- 26 Kysymys on äänestyksestä, joka toimitettiin Saksan kanssa solmittavaa rauhaa koskevasta kysymyksestä yhdessä puolueyöntekijäin kanssa pidetyssä puolueen KK:n istunnossa tammikuun 21 (helmikuun 3) pnä 1918. Rauhan allekirjoittamisen puolesta istunnossa äänestivät: Lenin, Stalin, Artjom (Sergejev) ynnä muut; kaikkinaisia imperialistien kanssa käytäviä neuvotteluja ja niiden kanssa solmittavia sopimuksia vastaan äänestivät „vasemmistokommunistit” Obolenski (Osinski) ja Stukov. Enemmistö „vasemmistokommunisteista” asettui kuitenkin äänestettäessä kaksinaiselle kannalle: pitäen „yleensä” mahdollisena rauhan solmimista sosialististen ja imperia-

lististen valtioiden välillä se samalla äänesti Saksan kanssa solmitavan rauhan viipymätöntä allekirjoittamista vastaan.—53.

²⁷ „*Kaikille edustajain Neuvostoille lähetettävän määräyksen luonnoksen*” Lenin kirjoitti sen johdosta, kun Brestissä oleva Neuvostomaan rauhanvaltuuskunta sähkötti, että Saksa ei suostu lopettamaan sota-toimiaan ennen kuin rauhansopimus allekirjoitetaan. Sisällöltään samanluontoinen Leninin allekirjoittama sähkö julkaistiin „Pravdan” 39. numerossa maaliskuun 2 pnä 1918.—61.

²⁸ „*Kommunist*” („Kommunisti”)—päivälehti, „vasemmistokommunistien” puolueyhmän äänenkannattaja; ilmestyi Pietarissa maaliskuussa 1918 „VSDTP:n Pietarin komitean ja Pietarin piirikuntakomitean äänenkannattajana”. Lehden julkaiseminen lakkautettiin puolueen Pietarin kaupunkikonferenssin päätöksellä maaliskuun 20 pnä 1918. Konferenssi totesi, että ryhmäkuntalaisen „Kommunist” lehden palstoilla ilmaistu Pietarin komitean politiikka oli syvästi virheellistä eikä se voinut olla missään suhteessa kommunistisen puolueen Pietarin järjestön politiikkaa. Konferenssi julisti Pietarin puoluejärjestön äänenkannattajaksi „Kommunistin” asemesta „Petrogradskaja Pravdan” („Pietarin Totuuden”).—62.

²⁹ Pietarin työläisten ja sotilaiden edustajain Neuvosto hyväksyi helmikuun 24 pnä 1918 päätöslauselman, jossa se kannatti Toimeenpanevan Keskuskomitean päätöstä rauhan solmimisen välttämättömyydestä ja totesi sen „ainoaksi ulospääsyksi nykyisestä raskaasta tilanteesta”. Samanaikaisesti Pietarin Neuvosto päätti „ryhtyä kaikkiin välttämättömiin toimenpiteisiin sotilasjunien lähettämiseksi rintamalle”.—66.

³⁰ Maaliskuun 3 pnä 1918 Moskovassa pidettiin Moskovan työläisten ja sotilaiden edustajain Neuvoston istunto, johon osallistui tehdaskomiteain, ammattiliittojen ja piirineuvostojen edustajia, vastuunalaisia työntekijöitä y.m. Enemmistö läsnäoleista kannatti rauhan allekirjoittamista.

Maaliskuun 4 pnä rauhankysymystä käsiteltiin VSDTP(b):n Moskovan komitean kokouksessa; 10 äänellä 7 vastaan hyväksyttiin päätöslauselma rauhan allekirjoittamisesta.

VSDTP:n (*bolshevikkien*) Moskovan kaupunkikonferenssi pidettiin maaliskuun 5 pn vastaisena yönä 1918. Edustajien lisäksi siihen osallistui paljon työläisiä piireistä. Äänten enemmistöllä konferenssi hyväksyi päätöslauselman, jossa kannatettiin VSDTP(b):n KK:n asennetta rauhankysymyksessä. Päätöslauselmassa esitettiin luottamuslause KK:lle ja annettiin edustajain tehtäväksi taistella puolueen VII edustajakokouksessa puolueen yhtenäisyyden puolesta.—66.

³¹ *VKP(b):n seitsemäs edustajakokous* pidettiin Pietarissa maaliskuun 6—8 pnä 1918. Edustajakokouksessa oli läsnä 46 edustajaa päätösvaltaisella äänioikeudella ja 58 neuvottelevalla äänioikeudella. He edustivat yli 170.000 puolueen jäsentä; kaikkiaan puolueessa oli edustajakokouksen kokoontumishetkellä vähintään 300.000 jäsentä. Huomattava osa järjestöistä ei ehtinyt lähettää edustajiaan

edustajakokouksen kiireellisen koollekutsumisen vuoksi tai niillä ei ollut mahdollisuutta tehdä sitä sen vuoksi, että saksalaiset olivat väliaikaisesti miehittäneet eräitä Neuvosto-Venäjän alueita.

Tämä kiireellinen edustajakokous kutsuttiin koolle ratkaisemaan lopullisesti kysymystä rauhasta. Selostuksen sodasta ja rauhasta teki Lenin. Trotskilaiset ja „vasemmistokommunistit” esittivät omat teesinsä pannen selostajakseen Buharinin. 30 äänellä 12 vastaan, neljän pidättyessä äänestyksestä, edustajakokous hyväksyi Brestin rauhan kysymyksessä Leninin päätöslauselman. Edustajakokous tuomitsi Trotskin ja Buharinin petturipolitiikan ja leimasi häpeällä „vasemmistokommunistien” yrityksen jatkaa hajotustyötä vielä edustajakokouksessakin. „Vasemmistokommunistit” ja trotskilaiset lyötiin hajalle. Puolue sai mahdollisuuden irrottaa maan imperialistisesta sodasta, sai maalle hengähdystauon Punaisen Armeijan ja sosialistisen rakennustyön järjestämistä varten. Brestin rauhansopimus annulloitiin marraskuussa 1918.

Edustajakokous käsitteli kysymyksen puolueohjelman tarkistuksesta ja puolueen nimen muutoksesta; näistä kysymyksistä piti selostuksen Lenin. Leninin ehdotuksesta edustajakokous teki päätöksen muuttaa puolueen nimi Venäjän sosialidemokraattisesta työväenpuolueesta (bolshevikit) — VSDTP(b):sta — Venäjän kommunistiseksi puolueeksi (bolshevikit) — VKP(b):ksi. Puolueen uuden ohjelman lopullista laatimista varten edustajakokous valitsi valiokunnan, jonka kokoonpanoon tuli Lenin. Ohjelman perustaksi edustajakokous hyväksyi Leninin kirjoittaman luonnoksen („Ohjelmaluonnoksen hahmotelma”).—69.

³² Kysymys on Kamenevin, Zinovjevin, Rykovin ynnä muiden puolueen vihollisten antautumiskannasta. Nämä vaativat heti ensi päivinä vuoden 1917 Lokakuun vallankumouksen jälkeen muodostamaan „yhtäläisen sosialistisen hallituksen”, johon tulisivat mukaan vastavallankumoukselliset puolueet — menshevikit ja eserrät (ks. V. I. Lenin, Teokset, 26. osa, ss. 260—266, 286—292).—72.

³³ *Dekreetti tuotantoa koskevasta työväenvalvonnasta* („Asetus työväenvalvonnasta”) hyväksyttiin Yleisvenäläisessä TpKK:ssa marraskuun 14 (27) pnä 1917 ja julkaistiin „Izvestija TsIK” lehden 227. numerossa marraskuun 16 pnä 1917. Dekreetin perustaksi on otettu „Ehdotus säädökseksi työväenvalvonnasta”, jonka Lenin kirjoitti lokakuun lopussa 1917 ja joka julkaistiin eräin muutoksin marraskuun 3 (16) pnä 1917 „Pravdan” 178. numerossa (ks. Teokset, 26. osa, ss. 258—259).—76.

³⁴ Kysymys on siitä uskollisuudenvälästä tsaarille, jonka III Valtakunnanduuman jäsenet tekivät kirjallisessa muodossa Duuman avajaispäivänä, marraskuun 1 (14) pnä 1907. Jos duumaedustaja kieltäytyi allekirjoittamasta valaa, katsottiin hänet Duumasta poistuneeksi. Koska valasta kieltäytyminen johti Duuman puhujankorokkeen menettämiseen ja koska tuo koroke oli välttämätön proletariaatin mobilisoimiseksi vallankumoukselliseen taisteluun, niin sosialidemokraattiset duumaedustajat allekirjoittivat valan yhdessä muiden duumaedustajain kanssa.—84.

- ³⁵ *M. Hoffmann* — saksalainen kenraali; imperialistisen Saksan edustaja Brest-Litovskissa käytyjen rauhanneuvottelujen toisessa vaiheessa (vuoden 1917 joulukuun lopusta vuoden 1918 tammikuun 28 (helmikuun 10) päivään).—87.
- ³⁶ Lenin tarkoittaa nähtävästi Saksan hyökkäyspäivän — helmikuun 18 päivän — ja neuvostovaltuuskunnan Brest-Litovskiin tulopäivän — vuoden 1918 helmikuun 28 päivän — välistä aikaa. Saksalaisten miehittäjien hyökkäys kesti 14 päivää: helmikuun 18 päivästä maaliskuun 3 päivään — rauhansopimuksen allekirjoittamispäivään saakka.—89.
- ³⁷ *Suomen vallankumous* alkoi tammikuun puolivälissä 1918 maan eteläisessä teollisuusosassa leviten useihin suuriin keskuksiin — Helsinkiin, Viipuriin ja muualle. Vallankumousta edelsi marraskuun poliittinen suurlakko, joka puhkesi 31 p:nä lokakuuta (13 p:nä marraskuuta) 1917 ja kesti viikon. Sitä johti Työväen vallankumouksellinen keskusneuvosto. Suomen Punakaarti valtasi 15 (28) p:nä tammikuuta 1918 Suomen pääkaupungin Helsingin, jossa 16 (29) p:nä tammikuuta perustettiin vallankumousohallitus — Suomen Kansanvaltuuskunta. Svinhufvudin porvarihallitus pyysi Ruotsin ja Saksan porvaristolta apua. Se lujittui aseisiin Pohjois-Suomessa, järjesti rikkaista talollisista valkokaartilaisosastoja ja alkoi tammikuun lopulla, saksalaisten ja ruotsalaisten sekä venäläisten valkoupseerien tukemana hyökkäyksen etelään. Toukokuussa, ankaran kansalaisodan jälkeen, jota kesti kolme kuukautta, Suomen työväen vallankumous tukahdutettiin kaksikymmentätuhantisen saksalaisen maihinousujoukon voimin.—89.
- ³⁸ Kysymys on „vasemmistokommunistien” väliaikaisesti valtaaman VSDTP(b):n Moskovan aluebyroon puolueenvastaisesta päätöslauselmasta, jonka byroo hyväksyi suppeassa kokoonpanossaan 24 p:nä helmikuuta 1918. Tämän päätöslauselman erittelyä ja arvostelua ks. Leninin artikkelista „Kummallista ja hirvittävää” (tämä osa, ss. 50—58).—91.
- ³⁹ Lenin tarkoittaa keskustelua Venäjällä olleen Ranskan sotilaslähetystön edustajan, kreivi de Lubersacin kanssa vuoden 1918 helmikuussa.—95.
- ⁴⁰ Tarkoitetaan Sota-asiaain kansankomissariaatin vetoomusta kaikkien kansalaisten vapaaehtoisesta sotilasopiskelusta, koska Venäjän armeija kotiutettiin täydellisesti saksalaisten kanssa tehdyn rauhansopimuksen ehtojen mukaisesti.—95.
- ⁴¹ Väli- rauhansopimuksen mukaan, joka solmittiin joulukuun 2 (15) p:nä 1917 Brest-Litovskissa Neuvostohallituksen ja Neliliiton valtioiden (Saksa, Itävalta-Unkari, Bulgaria, Turkki) välillä, jompikumpi sopimuspuoli voi aloittaa sota-toimet uudestaan varoitettuaan siitä 7 päivää ennen hyökkäyksen alkua. Rikkeen sopimuksen saksalaiset imperialistit ilmoittivat alkavansa sota-toimet uudestaan 16 päivänä helmikuuta, t.s. ilmoittivat siitä vasta 2 päivää ennen hyökkäystä.—97.

⁴² Maaliskuun 3 pnä 1918 allekirjoitetun Brestin rauhansopimuksen mukaan Saksan hallitus velvoitti Neuvostotasavallan solmimaan rauhan Ukrainan vastavallankumouksellisen Radan kanssa, jonka Ukrainan porvarillisten ja pikkuporvarillisten nationalististen puolueiden liitto oli perustanut V. K. Vinnitshenkon johdolla huhtikuussa 1917. Neuvostotasavallan käydessä rauhanneuvotteluja saksalaisten kanssa Rada lähetti Brest-Litovskiin edustajistonsa. Sen taistelun tuloksena, joka syytyi Ukrainan alueella Radan ja joulukuussa 1917 muodostuneen Ukrainan Neuvostohallituksen välillä, Rada kukistettiin. Tammikuun 27 pnä (helmikuun 9 pnä), jo sen jälkeen kun Kieivissä oli perustettu Neuvostovalta, Rada solmi neuvostoeđustajiston selän takana saksalaisten kanssa erillisrauhan, jonka mukaan se antoi Saksalle Ukrainan viljaa, hiiltä ynnä muita raaka-aineita ja sai siltä sotilaallista apua Neuvostovaltaa vastaan. Saksalaisten imperialistien pistinten suojassa ja avulla Radan valta palautettiin Ukrainassa. Radan kavaltamasta Ukrainasta tuli tosiasiallisesti Saksan imperialismin siirtomaa.

Neuvostohallituksen ja Radan välisiä rauhanneuvotteluja, joihin Brestin sopimus velvoitti, ei pidetty. Saksalaiset sotajoukot suistivat 29 pnä huhtikuuta 1918 Radan vallasta ja pystyttivät sen tilalle monarkistin, hetmani Skoropadskin hallituksen.

Rauhanneuvottelut Neuvostotasavallan ja Skoropadskin hallituksen välillä alkoivat toukokuun 23 pnä; välirauha allekirjoitettiin kesäkuun 14 pnä 1918.—97.

⁴³ *Maaliskuun 12 päivä* — aikamäärä, jolloin Neuvostojen IV Ylimääräisen Yleisvenäläisen edustajakokouksen piti kokoontua ratkaisemaan kysymystä rauhansopimuksen ratifioinnista.—98.

⁴⁴ *Päätöslauselmaa sodasta ja rauhasta*, jonka puolueen VII edustajakokous hyväksyi, ei edustajakokouksen päätöksen mukaisesti saanut siihen aikaan julkaista. Se julkaistiin ensi kerran tammikuun 1 pnä 1919 päivälehti „Kommunarissa”, jota VKP(b):n KK julkaisi Moskovassa lokakuun 9 pstä 1918 maaliskuun 5 päivään 1919.—102.

⁴⁵ Sotaa ja rauhaa koskevaa Leninin päätöslauselmaa käsiteltäessä ja äänestettäessä Trotski ja „vasemmistokommunistit” esittivät edustajakokouksessa „korjauksia”, joissa Neuvostohallitusta kiellettiin allekirjoittamasta rauhaa Ukrainan Radan ja Suomen porvarillisen hallituksen kanssa. Lenin torjui Trotskin ja „vasemmistokommunistien” provokatoriset yritykset evätä KK:lta manöverointivapaus; äänen enemmistöllä edustajakokous hylkäsi heidän „korjauksensa”.—104.

⁴⁶ Zinovjev vastusti edustajakokouksessa Leninin ehdotusta, ettei päätöslauselmaa sodasta ja rauhasta julkaistaisi. Zinovjevin korjaus ehdotusta ei hyväksytty; äänen enemmistöllä edustajakokous hyväksyi Leninin lisäyksen.—108.

⁴⁷ *Kysymyksen puolueohjelman tarkistuksesta* Lenin asetti jo vuonna 1917 Huhtikuun teeseissään (ks. Teokset, 24. osa, s. 6). VSĐTP(b):n VII (Huhtikuun) Yleisvenäläistä konferenssia varten

Lenin kirjoitti „Ohjelman teoreettisen, poliittisen ja eräiden muiden osien muutosehdotukset”, jotka sisälsivät joukon korjauksia VSDTP:n vuoden 1903 ohjelmaan. Leninin ehdotuksesta konferenssi antoi KK:n tehtäväksi laatia kahdessa kuukaudessa, puolueen VI edustajakokoukseen mennessä, puolueen ohjelmaluonnoksen. VSDTP(b):n VI edustajakokous (heinäkuun loppu — elokuun alku 1917) ei ratkaissut kysymystä puolueen ohjelmasta. Vahvistettuaan Huhtikuun konferenssin päätöksen ohjelman tarkistuksen välttämättömyydestä edustajakokous antoi KK:n tehtäväksi järjestää laajan väittelyn ohjelmakysymyksistä. Vuoden 1917 kesällä ja syksyllä tapahtui puolueen sisäinen teoreettinen väittely. VSDTP(b):n KK, joka oli käsitellyt useita kertoja kysymystä puolueen ohjelmasta, muodosti kokouksessaan 5 (18) p:nä lokakuuta 1917 erikoisen valiokunnan Leninin johdolla muokkaamaan puolueen ohjelmaa seuraavaan puolueen edustajakokoukseen mennessä, joka aiottiin kutsua koolle saman vuoden 1917 syksyllä. Ja vihdoin KK:n päätöksellä tammikuun 24 p:nä (helmikuun 6 p:nä) 1918 ohjelmaluonnoksen laadinta annettiin uuden Leninin johtaman valiokunnan tehtäväksi. Lenin kirjoitti „Ohjelmaluonnoksen hahmotelman”, joka täydensi vuoden 1917 „Ohjelman teoreettisen, poliittisen ja eräiden muiden osien muutosehdotuksia”. „Hahmotelma” jaettiin puolueen VII edustajakokouksen edustajille aineistona keskustelua varten. Edustajakokous ei kuitenkaan pohtinut ohjelmaa yksityiskohtaisesti. Edustajakokous antoi lopullisen ohjelmaluonnoksen laatimisen erikoisvaliokunnalle, jonka kokoonpanoon tuli Lenin. Ohjelman tarkistuksen perustaksi edustajakokous hyväksyi Leninin ehdottaman päätöslauselman. Puolueen ohjelma hyväksyttiin lopullisessa asussaan vasta VKP(b):n VIII edustajakokouksessa maaliskuussa 1919.—110.

⁴⁸ *Kysymyksen puolueen nimen muutoksesta* Lenin herätti jo vuonna 1914, ensimmäisen maailmansodan alussa (ks. Teokset, 21. osa, ss. 78—79). Puolueen nimen muuttamisen välttämättömyyttä Lenin perusteli Huhtikuun teeseissä, kirjassaan „Proletariaatin tehtävät vallankumouksessamme” ynnä muissa vuoden 1917 kirjoituksissaan ja puheissaan (ks. Teokset, 24. osa, ss. 1—8, 39—75, 131, 135 ja 25. osa, ss. 459—461). Tätä kysymystä ei käsitelty VSDTP(b):n Huhtikuun konferenssissa v. 1917 eikä puolueen VI edustajakokouksessa (heinäkuun loppu — elokuun alku 1917) ja vasta puolueen VII edustajakokouksessa Leninin selostuksen pohjalla tehtiin päätös puolueen nimen muuttamisesta.—110.

⁴⁹ Lenin siteeraa Gothan ohjelmaa koskevaa F. Engelsin kirjettä A. Bebelille 18—28 p:tä maaliskuuta 1875 (ks. K. Marx ja F. Engels. Valitut kirjeet, 1953, s. 296).—110.

⁵⁰ Kysymys on kokoelmista „Puolueen ohjelman tarkistusaineistoa”. Toimittanut ja alkulauseen kirjoittanut N. Lenin. Pietari, kustantamo „Priboi”, 1917 (ks. Teokset, 24. osa, ss. 451—475) ja „Puolueen ohjelman tarkistusaineistoa”. Moskova, VSDTP:n Moskovan teollisuuspiirin Aluebyroon kustantamo, 1917. Moskovassa julkaistussa kokoelmassa esitetyjä opportunistisia katsantokantoja Lenin arvostelee artikkelissa „Puolueen ohjelman tarkistamisesta” (ks. Teokset, 26. osa, ss. 131—160).—111.

- ⁶¹ „*Prosvestshenije*” („Valistus”) — bolshevikkien teoreettinen kuukausijulkaisu; ilmestyi legaalisesti Pietarissa vuoden 1911 joulukuusta. Aikakauslehti perustettiin Leninin aloitteesta tsaarihallituksen lakkauttaman Moskovassa ilmestyneen bolshevistisen „Mysl” aikakauslehden tilalle. Lenin johti „Prosvestshenijen” julkaisutyötä ulkomailta, toimitti kirjoituksia, oli säännöllisesti kirjeenvaihdossa Venäjällä olleiden toimituskollegion jäsenten kanssa (M. S. Olminski, A. I. Jelizarova, M. A. Saveljev). Aikakauslehdessä julkaistiin Leninin kirjoitukset: „Vaalikamppailun periaatekysymyksiä”, „Marxilaisuuden kolme lähdettä ja kolme perusosaa”, „Arvostelevia huomautuksia kansallisuuskysymyksestä”, „Kansakuntien itsemääräämisoikeudesta” y.m. Aikakauslehden työhön osallistui J. V. Stalin; kaunokirjallista osastoa toimitti A. M. Gorki. Aikakauslehti oli kiinteässä yhteydessä „Pravdaan”. Sen painosmäärä lähenteli 5 tuhatta. Kesäkuussa 1914, ensimmäisen maailmansodan edellä, tsaarihallitus lakkautti lehden. Vuoden 1917 syksyllä sen julkaiseminen uudistettiin, mutta ilmestyi vain yksi kaksoisnumero 1—2 (syys- ja lokakuu). Puolueen ohjelmaa koskevasta aineistosta siinä julkaistiin Leninin artikkeli „Puolueen ohjelman tarkistamisesta”.—112.
- ⁶² „*Spartak*” („Spartacus”) — VSDTP(b):n Moskovan aluebyroon, Moskovan komitean ja (2. numerosta alkaen) Moskovan piirikunta-komitean viikkojulkaisu; ilmestyi Moskovassa väliajoin toukokuun 20 (kesäkuun 2) päivästä lokakuun 29 (marraskuun 11) päivään 1917.—112.
- ⁶³ Lenin siteeraa „Johdantoa Borkheimin kirjaseen „Vuosien 1806—1807 hurraa-patrioottien muistolle””, jonka F. Engels kirjoitti joulukuun 15 p:nä 1887 (ks. K. Marx ja F. Engels. Teokset, XVI osa, I nidos, 1937, s. 304).—112.
- ⁶⁴ Saksan sosialidemokraattien Chemnitzin edustajakokous, joka pidettiin syyskuun 15—21 p:nä (uutta lukua) 1912, hyväksyi päätöslauselman „Imperialismista”, jossa imperialististen valtojen politiikka luonnehdittiin „häikäilemättömäksi ryöväys- ja valloituspolitiikaksi” ja kehoitettiin puoluetta „taistelemaan yhä tarmokkaammin imperialismia vastaan”.

Baselin kansainvälinen sosialistikongressi (pidettiin marraskuun 24—25 p:nä (uutta lukua) 1912) kutsuttiin koolle ylimääräisesti, koska Euroopan ylle oli noussut sodan uhka. Kongressissa hyväksyttiin sodanvastainen manifesti, jossa korostettiin lähenevän sodan imperialistista luonnetta ja kehoitettiin kaikkien maiden sosialisteja taisteluun sitä vastaan.

Ensimmäisen maailmansodan aikana II Internationalen johtajat rikkoivat petturimaisesti kansainvälisten sosialistikongressien päätöksiä, muun muassa Chemnitzissä ja Baselissa tehtyjä päätöksiä, ja asettuivat sosialishovinismin kannalle. II Internationalen johtajien sosialishovinistisen kannan arvostelua ks. Leninin teoksista: „II Internationalen vararikko” ja „Sosialismi ja sota” (Teokset, 21. osa, ss. 195—250, 289—333).—116.

- ⁵⁵ *Dekreetti pankkien kansallistamisesta* hyväksyttiin Yleisvenäläisessä TPKK:ssa joulukuun 14 (27) pnä 1917 ja julkaistiin joulukuun 15 (28) pnä 1917 „Izvestija TsIK” lehden 252. numerossa.—122.
- ⁵⁶ Maalakia ryhdyttiin julkaisemaan vierailta kielillä vuoden 1918 alussa. Helmikuussa 1918 laki julkaistiin Pietarissa englannin kielellä — ks. „Decree on the land” („Dekreetti maasta”) kirjassa: „Decrees issued by the revolutionary peoples government”, vol. 1, Petrograd, february 1918 („Vallankumouksellisen kansanhallituksen julkaisemat dekreetit”, 1. osa, Pietari, helmikuu 1918), ss. 2—6.—122.
- ⁵⁷ Lenin ei ollut läsnä edellisessä, puolueen VI edustajakokouksessa, koska hän oli pakotettu olemaan maanalaisuudessa. Kysymys on nähtävästi keskustelusta Ruotsin vasemmistososialidemokraattien puolueen johtajan Höglundin kanssa, joka kävi Neuvosto-Venäjällä vuoden 1918 helmi- ja maaliskuussa osallistuakseen neuvottelukokoukseen, jossa pohdittiin Kominternin perustamista.—127.
- ⁵⁸ J. Larin ehdotti puolueen VII edustajakokouksessa, että puolueen nimeen olisi lisättävä sana „työväen”. Edustajakokous hylkäsi Larinin korjausehdotuksen.—129.
- ⁵⁹ Ks. K. Marx ja F. Engels. Valitut teokset kahdessa osassa, I osa, suomenk. painos, s. 17.—129.
- ⁶⁰ „Edellinen puhuja” — R. A. Pelshe — käytti edustajakokouksessa puheenvuoron, jossa ehdotti, että puolueen ohjelmasta poistettaisiin sanat parlamentaaristen taistelumuotojen käyttämisestä. Edustajakokous hylkäsi Pelshen korjausehdotuksen.—130.
- ⁶¹ V. I. Leninin puheenvuorojen jälkeen edustajakokous hylkäsi Buharin korjausehdotuksen.—131.
- ⁶² Puolueen VII edustajakokouksessa toimitetun KK:n vaalin aikana „vasemmistokommunistit” Buharin etunenässä ilmoittivat kieltäytyvänsä KK:n jäsenyydestä, koska he eivät hyväksy puolueen politiikkaa. Leninin vaatimuksesta edustajakokous valitsi kuitenkin „vasemmistokommunistien” edustajia Keskuskomiteaan olettaen, että nämä käsittävät ja korjaavat virheensä. „Vasemmistokommunistit” kuitenkin kieltäytyivät mielenosoituksellisesti työskentelemästä KK:ssa eivätkä ryhtyneet työskentelemään senkään jälkeen, vaikka Keskuskomitea teki asiasta useampia päätöksiä ja kategorisia kehoituksia. Seitsemännen edustajakokouksen jälkeistä „vasemmistokommunistien” hajotustyötä Lenin arvostelee kirjoituksessaan „Huomautus „vasemmistokommunistien” käytöksestä” (ks. tätä osaa, s. 188).—133.
- ⁶³ Artikkelikieli „Meidän päiviemme päätehtävä” ja samoin Leninin teos „„Vasemmistolaisesta” lapsellisuudesta ja pikkuporvarillisuudesta” (ks. tätä osaa, ss. 313—343) yhdistettiin ja julkaistiin toukokuussa 1918 erillisenä kirjasena nimellä „Meidän päiviemme päätehtävä” seuraavalla Leninin alkulauseella varustettuna:

„Tähän kirjaseen on otettu kaksi sanomalehtikirjoitusta: „Izvestija TsIK” lehdessä 12.III.1918 julkaistu kirjoitus ja „Pravdassa” 9—11.V.1918 julkaistu kirjoitus. Kumpikin kirjoitus käsittelee eri puolilta samaa otsikon ilmaisemaa aihetta.

Moskova, 17.V.1918. *Tekijä*.—142.

⁶⁴ Mottona Lenin käyttää N. A. Nekrasovin runoelman „Кому на Руси жить хорошо” („Kenen on hyvä elää Venäjällä”) säkeitä (ks. N. A. Nekrasov. Valitut teokset, 1947, s. 323).—142.

⁶⁵ *Neuvostojen IV Ylimääräinen Yleisvenäläinen edustajakokous* pidettiin Moskovassa maaliskuun 14—16 pnä 1918. Edustajakokous kutsuttiin koolle päättämään Brestin rauhansopimuksen ratifiointikysymyksestä. Edustajakokouksen aattona, maaliskuun 13 pnä, pidettiin IV edustajakokouksen bolshevikkiryhmän kokous, jossa Lenin selosti Brestin rauhansopimusta (ks. Lenin-kokoelman XI nidosta, 2. painos, 1931, ss. 67—70). Kysymyksen ennakoöäänestys ryhmän kokouksessa antoi seuraavat tulokset: Brestin rauhansopimuksen ratifiointia koskevan Leninin päätöslauselman puolesta 453 ääntä, vastaan 36, pidättyi 8.

Neuvostojen IV Ylimääräisessä Yleisvenäläisessä edustajakokouksessa oli läsnä edustajakokouksen pikakirjoilteen mukaan päätösvaltaisia edustajia 1232, joista 795 bolshevikkia, 283 „vasemmisto”-eserrää y.m. Edustajakokous käsitteli kysymykset: rauhansopimuksen ratifioinnista; pääkaupungin siirtämisestä; vaalit. Selostuksen rauhansopimuksen ratifioinnista piti Lenin; apuselostuksen ratifiointia vastaan teki „vasemmisto”-eserrien nimessä B. Kamkov. Edustajakokous hyväksyi avoimella äänestyksellä Leninin päätöslauselman rauhansopimuksen ratifioinnista. Ratifioinnin puolesta äänesti 784 edustajaa, sitä vastaan 261, pidättyi 115, muun muassa „vasemmistokommunistit”, jotka tekivät edustajakokoukselle erikoisen ilmoituksen, jossa he perustelivat äänestyksestä pidättymisen syitä.

Edustajakokous hyväksyi Leninin kirjoittaman päätöslauselman pääkaupungin siirtämisestä Moskovaan ja valitsi uuden Toimeenpanevan Keskuskomitean, johon tuli 200 henkeä.—153.

⁶⁶ *Päätöslauselmaehdotuksen Wilsonin vetoituksen johdosta* luki Neuvostojen IV Ylimääräisessä Yleisvenäläisessä edustajakokouksessa J. M. Sverdlov ja edustajakokous hyväksyi sen. Päätöslauselma oli vastaus Amerikan Yhdysvaltojen presidentin W. Wilsonin vetoomukseen, jossa tämä yritti estää Neuvosto-Venäjää solmimasta rauhaa Saksan kanssa.—155.

⁶⁷ Lenin tarkoittaa upseeri Dubasovin puhetta Pietarin Neuvoston istunnossa syyskuun 22 (lokakuun 5) pnä 1917 käsiteltäessä selostusta Demokraattisesta neuvottelukokouksesta.—167.

⁶⁸ Lenin tarkoittaa Pietarin työläisten ja sotilaiden edustajain Neuvoston julistusta „Koko maailman kansoille”, joka julkaistiin keskuslehdissä maaliskuun 15 pnä 1917. Tuon epämääräisen menshevikki-

läis-eserräläisen julistuksen arvostelua ks. sotaa koskevasta Leninin puheesta Neuvostojen I Yleisvenäläisessä edustajakokouksessa (Teokset, 25. osa, ss. 16—30).—179.

⁶⁹ Ensimmäinen tässä tarkoitettu vetoamus oli „Vetoamus kaikkien sotivien maiden sotilaille”, jonka Lenin kirjoitti bolshevikkipuolueen Keskuskomitean, Pietarin komitean ja „Pravda” lehden toimituksen nimessä ja joka julkaistiin „Pravda” lehden 37. numerossa toukokuun 4 (huhtikuun 21) pnä 1917.

„Vetoamuksessa” hahmoteltiin poliittinen ohjelma imperialistisesta sodasta irrottautumiseksi — tänä ohjelmana on vallankumouksellinen taistelu proletariaatin vallasta kukistamalla porvarilliset hallitukset kaikissa maissa (ks. Teokset, 24. osa, ss. 171—174).—179.

⁷⁰ „*Artikkelin „Neuvostovallan lähimmät tehtävät” alkuperäisen hahmotelman*” Lenin saneli pikakirjoittajalle maaliskuun 28 pnä 1918 (hahmotelman alkua ja loppua ei ole löydetty). Tyytymättä pikakirjoitehahmotelmaan Lenin kirjoitti kohta uudestaan „Teesit Neuvostovallan tehtävistä nykyhetkellä” (tällainen on Leninin teoksen „Neuvostovallan lähimmät tehtävät” otsikko käsikirjoituksessa; ks. tätä osaa, ss. 223—265).—189.

⁷¹ Kysymys on ammattiliittojen merkitystä koskevasta taistelusta menševikkejä vastaan Ammattiliittojen I yleisvenäläisessä edustajakokouksessa, joka pidettiin Pietarissa tammikuun 7—14 (20—27) pnä 1918.—201.

⁷² Oikeusasiain kansankomissariaatti esitti vallankumoustribunaleja koskevan dekreetin alkuperäisen ehdotuksen Kansankomissaarien Neuvoston vahvistettavaksi maaliskuun 30 pnä 1918. Ehdotusta käsiteltäessä Kansankomissaarien Neuvosto hyväksyi Leninin ehdottaman päätöksen (asiakirja „B”) ehdotuksen perusteellisesta muokkaamisesta. Dekreettiehdotus muokattiin Leninin ohjeiden mukaan ja hyväksyttiin Kansankomissaarien Neuvoston istunnossa toukokuun 4 pnä 1918 sekä julkaistiin toukokuun 17 pnä 1918.—206.

⁷³ „*Kommunist*” („Kommunisti”) — aikakauslehti, jota „Sotsial-Demokrat” lehden toimitus julkaisi Genevessä 1915. Ilmestyi yksi (kaksois-) numero, jossa julkaistiin kolme Leninin artikkelia: „II Internationalen vararikko”, „Ranskalaisen sosialistin rehelistä puhetta”, „Imperialismi ja sosialismi Italiassa” (ks. Teokset, 21. osa, ss. 195—250, 344—352, 353—362).

Aikakauslehden toimituksessa Lenin kävi taistelua Buharinin ja Pjatakovin puoluevastaista ryhmää vastaan, paljasti sen bolshevismivastaiset katsantokannat ja sen yritykset käyttää lehteä ryhmäkuntalaistarkoituksiin. Mainitut ryhmän puolueenvastaisen asenteen vuoksi Lenin kehotti katkaisemaan suhteet ryhmään ja lopettamaan lehden yhteisen julkaisemisen. Lokakuusta 1916 „Sotsial-Demokrat” lehden toimitus alkoi julkaista omaa „Sbornik Sotsial-Demokrata” nimistä kokoelmaa.—208.

- ⁷⁴ *Lieberdanit* — ironinen nimitys, jolla menshevikkijohtajia Lieberia ja Dania sekä heidän kannattajiaan alettiin nimittää vakituisesti sen jälkeen, kun moskovalaisessa bolshevistisessä „Sotsial-Demokrat” lehdessä (№ 141, elokuun 25 (syyskuun 7) pnä 1917) oli julkaistu D. Bednyin pakina, jonka otsikkona oli „Lieberdan”.—208.
- ⁷⁵ „Pankkipolitiikan teesit” hyväksyttiin eräässä neuvottelukokouksessa, jonka Lenin piti pankkityöntekijäin kanssa maaliskuu- ja huhtikuussa 1918. Lenin laati teesit pöytäkirjan muotoon, mihin on merkitty tiettyjen pykäläin äänestyksen tulokset ja neuvottelukokouksen osanottajien eriävät mielipiteet.—209.
- ⁷⁶ Joulukuun 14 (27) pnä 1917 Yleisvenäläinen Toimeenpaneva Keskuskomitea hyväksyi dekreetin pankkien kansallistamisesta.—209.
- ⁷⁷ Huhtikuun 7 pnä 1918 Moskovassa *Aleksejevskin maneesissa pidetyn joukkokokouksen* tarkoituksena oli esittää protesti sitä vastaan, kun Gruusian menshevikkihallitus ammututti Tiflisisä helmikuun 10 (23) pnä 1918 — Taka-Kaukasian eduskunnan kokoontumispäivänä — kokoontuneen joukkokokouksen osanottajia.
Keskuslehdet eivät julkaisseet Leninin puhetta, jonka hän piti joukkokokouksessa. „Pravda” lehden 67. numerossa huhtikuun 9 (maaliskuun 27) pnä 1918 julkaistiin joukkokokousta koskeva lyhyt uutinen, jossa sanottiin: „Lenin piti pitkän ja loistavan puheen. Puhuja sai osakseen myrskyisiä suosionosoituksia”. Leninin puhe välitettiin radioitse ja julkaistiin „Izvestija Saratovskogo Soveta Rabotshih, Soldatskih i Krestjanskih Deputatov” lehdessä.—211.
- ⁷⁸ Kysymys on Japanin sotajoukoista, jotka menshevikkien ja eserrien avustamina suorittivat huhtikuun 5 pnä 1918 maihinnousun Vladivostokiin. Japanin sotajoukkojen maihinnousu Vladivostokiin oli Ententen aseellisen intervention alkuna Kaukoidässä.—212.
- ⁷⁹ S. G. *Shaumjan* oli vuosina 1917—1918 Kaukasian erikoiskomissaarina ja Bakun Kansankomissaarien Neuvoston puheenjohtajana. Taka-Kaukasian vastavallankumouksellinen menshevikkihallitus vainosi häntä raivokkaasti. Helmikuussa 1918 Shaumjania vastaan tehtiin murhayritys. Englantilaiset interventiojoukot vangitsivat S. G. Shaumjanin eserrien ja menshevikkien avulla elokuussa 1918 ja ampuivat hänet syyskuun 20 pnä 1918 Bakun 26 komissaarin joukossa.—212.
- ⁸⁰ Tässä julkaistussa asiakirjassa olevat V. I. Leninin sanat: „Irkutskiin (Vladivostokia varten) lennätinsanomana” on J. V. Stalin muuttanut käsikirjoituksessa seuraavasti: „Kiireellinen, ensisijainen. Irkutsk, Tsentrosibir, Vladivostokin edustajain Neuvostolle”.
Asiakirjan on otsikoinut NKP:n KK:n marxismin-leninisin instituutti.—213.
- ⁸¹ Vuoden 1918 huhtikuussa kaikki lehdet julkaisivat uutisen, että kenraali Kornilovin ovat murhanneet hänen omat sotilaansa. Myöhemmin todettiin, että Kornilov sai surmansa huhtikuun 13 pnä 1918

Jekaterinodarín luona Punaisen Armeijan joukkoja vastaan käymänsä taistelun aikana.—217.

- ⁸² Leninin teoksen „*Neuvostovallan lähimmät tehtävät*” otsikkona oli käsikirjoituksessa „Teesit Neuvostovallan tehtävistä nykyhetkellä”. Leninin „Teesit” käsiteltiin puolueen KK:n istunnossa huhtikuun 26 p:nä 1918. KK hyväksyi ne ja päätti julkaista sanomalehtiartikkelina „Pravdassa” ja „Izvestija VTsIK” lehdessä sekä erillisenä kirjaseinä. Samassa istunnossa KK antoi Leninin tehtäväksi pitää Yleisvenäläisen TPKK:n istunnossa selostus „Neuvostovallan lähimmistä tehtävistä” ja esittää „Teesien” sisältö lyhyesti päätöslauselman muodossa (ks. tätä osaa, ss. 304—307).—223.
- ⁸³ Kansankomissaarien Neuvoston päätöksellä marraskuun 18 (joulukuun 1) p:nä 1917 määrättiin kansankomissaarien korkeimmaksi palkkarajaksi 500 ruplaa kuukaudessa. Pian sen jälkeen Kansankomissaarien Neuvosto Työasiain kansankomissariaatin esityksestä hyväksyi päätöksen, joka salli maksaa korkeatasoisen ammattitaidon omaaville tieteen ja tekniikan spesialisteille suurempaa palkkaa.—237.
- ⁸⁴ *Dekreetin kulutusyhdistyksistä* Kansankomissaarien Neuvosto hyväksyi huhtikuun 10 p:nä, dekreetti vahvistettiin Yleisvenäläisen TPKK:n istunnossa huhtikuun 11 p:nä 1918 ja julkaistiin Kansankomissaarien Neuvoston Puheenjohtajan VI. I. Uljanovin (Leninin) allekirjoituksella varustettuna „Pravda” lehden 71. numerossa huhtikuun 13 (maaliskuun 31) p:nä 1918 ja „Izvestija VTsIK” lehden 75. numerossa huhtikuun 16 p:nä 1918. Lenin teki dekreettiehdotukseen useita korjauksia; pykälät 11, 12 ja 13 ovat kokonaan Leninin kirjoittamia.—243.
- ⁸⁵ Tarkoitetaan „Ammattiliittojen yleisvenäläisen neuvoston hyväksymää asetusta työkurista”, joka oli julkaistu aikakauslehdessä „Narodnoje Hozjaistvo” („Kansantalous”) № 2, huhtikuu 1918.—246.
- ⁸⁶ Tarkoitetaan Kansankomissaarien Neuvoston dekreettiä „*Rautateiden johdon sentralisoinnista, niiden suojelemisesta sekä kuljetuskyvyn lisäämisestä*”. Kansankomissaarien Neuvosto hyväksyi dekreetin maaliskuun 23 p:nä 1918 ja se julkaistiin Kansankomissaarien Neuvoston Puheenjohtajan V. Uljanovin (Leninin) allekirjoituksella varustettuna maaliskuun 26 p:nä 1918. Dekreettiehdotuksen oli laatinut erikoinen valiokunta Leninin ohjeiden mukaan. Lenin teki valiokunnan esittämään ehdotukseen korjauksia ja täydennyksiä sekä toimitti lopullisesti dekreetin.—255.
- ⁸⁷ „*Vperjod*” („Eteenpäin”) — menshevistinen päivälehti, VSDTP:n (menshevikkien) Moskovan järjestön komitean ja Keskisen alueen komitean äänenkannattaja; huhtikuun 2 p:nä 1918 myös menshevistisen KK:n äänenkannattaja; ilmestyi vuosina 1917—1918; lakkautettiin huhtikuun lopussa 1918 vastavallankumouksellisen toimintansa takia.—257.

- ⁸⁸ „*Nash Vek*” („Meidän vuosisatamme”) — eräs „*Retsh*” lehden, kadettipuolueen pää-äänenkannattajan nimistä.—257.
- ⁸⁹ Lenin tarkoittaa ja siteeraa F. Engelsin teosta „*Anti-Dühring*” (ks. F. Engels. „*Anti-Dühring*”, 1953, s. 267).—262.
- ⁹⁰ Huhtikuun 29 p:nä 1918 kokoontunut Yleisvenäläisen TpKK:n istunto, jossa kuultiin Leninin selostus „*Neuvostovallan lähimmistä tehtävistä*”, pidettiin Polyteknillisen museon rakennuksessa. Istunnossa oli läsnä Moskovan puolue- ja neuvostotyöntekijöitä. Leninin selostuksen ja loppulauseen jälkeen Yleisvenäläinen TpKK vahvisti ne päätelmät, jotka Lenin oli selostuksessaan esittänyt; niiden lopullinen muotoilu annettiin Yleisvenäläisen TpKK:n Puhemiehistön ja selostajan tehtäväksi. Lenin kokosi kuuteen teesiin ne tärkeimmät päätelmät, jotka hän oli esittänyt artikkelissaan „*Neuvostovallan lähimmät tehtävät*” ja „*Selostuksessa Neuvostovallan lähimmistä tehtävistä*”. Nämä teesit hyväksyttiin pienin lisäyksin yksimielisesti puolueen KK:n istunnossa toukokuun 3 p:nä 1918. „*Kuusi teesiä Neuvostovallan lähimmistä tehtävistä*” julkaistiin liitteenä V. I. Leninin kirjaseen „*Neuvostovallan lähimmät tehtävät*”, joka ilmestyi vuonna 1918 kahtena painoksena, sekä „*Yleisvenäläisen TpKK:n 4. kokoonpanon istuntojen pöytäkirjoissa*” vuonna 1920.—267.
- ⁹¹ „*Znamja Truda*” („*Työn Lippu*”) — „*vasemmisto*”-eserrien päivälehti; alkoi ilmestyä vuoden 1917 elokuun 23 (syyskuun 5) päivästä lähtien eserräpuolueen Pietarin komitean äänenkannattajana; „*vasemmisto*”-eserrien ensimmäisen yleisvenäläisen edustajakokouksen jälkeen siitä tuli „*vasemmisto*”-eserrien pää-äänenkannattaja; lakkautettiin heinäkuun 6 p:nä 1918 „*vasemmisto*”-eserrien neuvostovastaisen kapinan aikana.—274.
- ⁹² „*Vasemmistokommunistien*” „*Teesit nykyhetken tilanteesta*” käsiteltiin puolueen KK:n ja „*vasemmistokommunistien*” ryhmän jäsenten yhteisessä istunnossa huhtikuun 4 p:nä 1918. Lenin eritteli ja arvosteli yksityiskohtaisesti „*teesejä*” artikkelissaan „*Vasemmistolaisesta lapsellisuudesta ja pikkuporvarillisuudesta*” (ks. tätä osaa, ss. 313—343).—276.
- ⁹³ Tarkoitetaan ennakoäänestystä rauhansopimuksen ratifiointista puolueen VII edustajakokouksessa.—276.
- ⁹⁴ *Neuvostojen toinen yleisukrainalainen edustajakokous* pidettiin Jekaterinoslavissa (nykyinen Dnepropetrovsk) maaliskuun 17—20 p:nä 1918. Edustajakokouksessa oli läsnä 964 edustajaa, joista 428 bolshevikkia, 414 „*vasemmisto*”-eserrää, 82 puolueetonta, 40 muuta. Edustajakokous julisti Ukrainan Neuvostotasavallan riippumattomaksi ja kehotti Ukrainan työläisiä ja talonpoikia antamaan päättävän vastaiskun saksalaisille miehittäjille. „*Vasemmistokommunistit*” yrittivät käyttää Neuvostojen yleisukrainalaista edustajakokousta provokatorisen linjansa ajamiseen tekemällä edustajakokouksessa hajottavan ehdotuksen tuomita Venäjän Neuvostohallituksen solmima Brestin rauha. Äänen enemmistöllä, 408 ääntä 308 vastaan, edus-

- tajakokous hyväksyi bolshevistisen päätöksen sodasta ja rauhasta ja 420 äänellä 290 vastaan hylkäsi ehdotuksen olla tunnustamatta Brestin rauhansopimusta.—277.
- ⁹⁵ Lenin tarkoittaa kirjaansa „Valtio ja vallankumous”, jota koskeva resensio julkaistiin „vasemmistokommunistien” äänenkannattajassa — aikakauslehti „Kommunistissa”. Lenin nimittää ironisesti tätä äänenkannattajaa „Vasemmistokommunistiksi”.—291.
- ⁹⁶ „Zimmerwaldin vasemmisto” — vasemmistoryhmä, jonka Lenin muodosti internationalistien ensimmäisessä sosialistikonferenssissa, joka pidettiin syyskuussa 1915 Zimmerwaldissa (Sveitsi). Tätä konferenssia Lenin sanoi „ensimmäiseksi askeleeksi” internationalistisen sodanvastaisen liikkeen kehityksessä. Vain Leninin johtamalla bolshevikeilla oli Zimmerwaldin vasemmistoryhmässä oikea ja loppuun saakka johdonmukainen sodanvastainen kanta. Ryhmään kuului horjuviakin internationalisteja. Heidän virheidensä arvostelua ks. Leninin kirjoituksista: „Juniuksen kirjasen johdosta”, „Itsemääräämisestä käydyn väittelyn yhteenvetoja” ja „„Aseistariisumis”-tunnuksesta” (Teokset, 22. osa, ss. 295—310, 311—352 ja 23. osa, ss. 88—99).—295.
- ⁹⁷ Tarkoitetaan anarkisti A. J. Gen puheenvuoroa Yleisvenäläisen TpKK:n istunnossa huhtikuun 29 p:nä 1918 Leninin selostuksen „Neuvostovallan lähimmistä tehtävistä” johdosta.—296.
- ⁹⁸ Lenin tarkoittaa K. Marxin puhetta Amsterdamissa vuonna 1872 pidetyssä joukkokokouksessa (ks. K. Marx ja F. Engels. Teokset, XIII osa, II nidos, 1940, s. 669).—300.
- ⁹⁹ „Tieteellis-teknillisten töiden suunnitelmaluonnoksen” Lenin kirjoitti sen johdosta, että Tiedeakatemia esitti maaliskuun lopulla 1918 Neuvostohallitukselle ehdotuksen käyttää tiedemiehiä luonnonrikkauksien tutkimiseen. Akatemian ehdotus käsiteltiin Kansankomis-saarien Neuvoston istunnossa huhtikuun 12 p:nä 1918; päätettiin „hyväksyä tuo ehdotus” ja „katsoa välttämättömäksi rahoittaa Akatemian kyseisiä töitä”. Päätöslauselmassa korostettiin, että tehtävänä on „ratkaista järjestelmällisesti kysymyksiä teollisuuden oikeasta sijoittelusta maassamme ja maan taloudellisten voimien mitä järki-peräisimmästä käytöstä”.—310.
- ¹⁰⁰ Käsiteltyään Moskovan tutkintotuomarien kollegion neljän työntekijän jutun näiden vetämisestä edesvastuuseen lahjusten otosta Moskovan vallankumoustribunaali langetti toukokuun 2 p:nä 1918 lahjusten ottajille lievän rangaistuksen tuomien heidät 6 kuukauden vankeusrangaistukseen.—312.
- ¹⁰¹ „Kommunist” („Kommunisti”) — viikkojulkaisu, „vasemmistokommunistien” puolueenvastaisen ryhmän ryhmäkuntalainen äänenkannattaja; ilmestyi Moskovassa huhtikuun 20 päivästä kesäkuuhun 1918; ilmestyi 4 numeroa.—315.

- ¹⁰² Lenin tarkoittaa erästä kohtaa K. Clausewitzin teoksesta „Sodasta” (ks. Clausewitz. „Sodasta”, II osa, 3. painos, 1941, s. 157).—322.
- ¹⁰³ Ks. F. Engelsin teosta „Talonpoikaiskysymys Ranskassa ja Saksassa” (K. Marx ja F. Engels. Valitut teokset kahdessa osassa, II osa, s. 395).—333.
- ¹⁰⁴ Sitaatti V. L. Pushkinin epigrammista (ks. V. L. Pushkin. Teokset, A. Smirdinin kustantamo, Pietari, 1855, s. 150).—340.
- ¹⁰⁵ *Päätös maailmantilannetta koskevasta kysymyksestä* tehtiin puolueen KK:n istunnossa vuoden 1918 toukokuun 7 p:n vastaisena yönä. Sen aiheutti suhteiden kärjistyminen Saksan kanssa, joka oli vaatinut Inon linnoituksen (Suomen rajalla ollut linnoitus, joka yhdessä Kronstadtin kanssa suojasi Pietarin edustaa) luovuttamista Suomen porvarilliselle hallitukselle, sekä englantilaisten mairinnousu Muurmskiin ja japanilaisten mairinnousu Kaukoitään huhtikuussa 1918.—344.
- ¹⁰⁶ Tämän asiakirjan Lenin esitti Kansankomissaarien Neuvoston istunnossa toukokuun 8 p:nä 1918, jossa se myös hyväksyttiin, kun käsiteltiin Elintarvikeasiain kansankomissaarin A. D. Tsjurupan selostusta elintarviketilanteesta ja dekreettiä erikoisvaltuuksien myöntämisestä elintarvikeasiain komissaarille. Asiakirja on ohjekirjelmä sille valiokunnalle, joka Kansankomissaarien Neuvoston istunnossa valittiin dekreetin kehittämistä varten.
- Leninin esittämien ajatusten pohjalla (ks. XVIII Lenin-kokoelmaa, 1931, ss. 82—88) laadittu dekreetti vahvistettiin Kansankomissaarien Neuvostossa toukokuun 9 p:nä 1918 ja sitten Yleisvenäläisessä TpKK:ssa. Se julkaistiin „Izvestija VTsIK” lehden 94. numerossa toukokuun 14 p:nä sekä „Työväen ja Talonpoikain Hallituksen Lakija Asetuskokoelmassa” № 35 toukokuun 18 p:nä 1918 otsikolla: „Erikoisvaltuuksien myöntämisestä Elintarvikeasiain kansankomissaarille taistelussa maalaisporvaristoa vastaan, joka kätkee viljavarastoja ja keinottelee viljalla”.—345.
- ¹⁰⁷ „Vastalauseen Saksan hallitukselle Krimin miehittämisen johdosta” Lenin kirjoitti seuraavanlaisesta tilanteesta johtuen. Keväällä 1918 saksalaiset imperialistit miehittivät Ukrainan, murtautuivat Krimille ja saapuivat Sevastopolin edustalle, jonne oli keskitetty Mustanmeren laivasto. Pelastaakseen laivaston saksalaisilta anastajilta Neuvostohallitus siirsi sen huhtikuun 29 p:nä Novorossiksiin. Se osa laivastosta, joka kieltäytyi alistumasta siirtämisspäätökseen, jäi Sevastopoliin. Kymmenen päivän kuluttua laivaston saapumisesta Novorossiksiin Saksan sotilasjohto vaati ultimatiivisesti laivaston siirtämistä Sevastopoliin uhaten muussa tapauksessa jatkaa hyökkäystä pitkin Mustanmeren rannikkoa. Samalla saksalaiset ilmoittivat, että Mustanmeren laivaston vieminen pois Sevastopolista muka rikkoo Brestin sopimusta. Vastaukseksi tähän Saksan sotilasjohdon ilmoitukseen Lenin kirjoitti tässä osassa julkaistun „Vastalauseen”.
- Otsikon on asiakirjalle antanut NKP:n KK:n marxismin-leninismen instituutti.—347.

- ¹⁰⁸ Kysymys on Saksan hallituksen radiosanomasta maaliskuun 30 piltä 1918, jossa määriteltiin Saksan miehitykseen joutuven Ukrainan rajat. Saksan hallitus ilmoitti, että Ukrainaan kuuluu 9 kuvernementtia, muun muassa Taurian kuvernementti, mutta ilman Krimia. Näin muodoin se, että Saksa miehitti Krimin, oli ristiriidassa Saksan hallituksen virallisen ilmoituksen kanssa.—347.
- ¹⁰⁹ „*Teesit nykyisestä poliittisesta tilanteesta*” Lenin hahmotteli toukokuun 10 pntä 1918 ja ne käsiteltiin samana päivänä VKP(b):n KK:n istunnossa. Lopullisessa muodossaan „Teesit” vahvistettiin KK:ssa toukokuun 13 pntä 1918. Näiden „Teesien” pohjalla Lenin jo samana päivänä piti KK:n toimeksiannosta selostuksen puolueen Moskovan kaupunkikonferenssissa. Äänten enemmistöllä konferenssi hyväksyi Leninin „Teesit” päätöslauselmaksi.
- Täydellisemmin Lenin kehitteli „Teesejä nykyisestä poliittisesta tilanteesta” toukokuun 14 pntä selostuksessaan ulkopoliitikasta Yleisvenäläisen TpKK:n ja Moskovan Neuvoston yhteisessä istunnossa (ks. tätä osaa, ss. 354—371). Toukokuun 14 pntä VKP(b):n Moskovan aluepiirikonferenssi ja toukokuun 15 pntä Moskovan aluekonferenssi hyväksyivät Leninin „Teesit nykyisestä poliittisesta tilanteesta” päätöslauselmaksi Leninin nykyhetken tilanteesta pitämän selostuksen johdosta (ks. tätä osaa, s. 372).—349.
- ¹¹⁰ Yleisvenäläisen TpKK:n ja Moskovan Neuvoston yhteisessä istunnossa ulkopoliitikasta tekemäänsä selostusta varten Lenin oli laatinut konseptin (ks. XI Lenin-kokoelmaa, 2. painos, 1931, s. 92). Leninin selostus aiheutti istunnossa räikeitä hyökkäilyjä menshevikkien ja eserrien taholta. Kun Lenin ei voinut jäädä istuntoon sen loppuun asti, niin loppulauseen esitti hänen asemestaan J. M. Sverdlov, joka vastasi menshevikkien ja eserriin hyökkäilyihin. Suurella äänten enemmistöllä kokous hyväksyi bolshevistisen päätöslauselman, jossa hyväksyttiin Neuvostovallan ulkopoliittikka. Päätöslauselmassa korostettiin voimakkaan neuvostoarmeijan järjestämisen ja porvariston-vastaisen diktatuurivallan voimistamisen välttämättömyyttä.—354.
- ¹¹¹ Joulukuun 22 pntä 1917 (tammikuun 4 pntä 1918) Neuvostohallitus tunnusti Suomen riippumattomaksi valtioksi. Helmikuun puolivälissä 1918 Suomen sosialistisen tasavallan vallankumoushallitus teki Neuvostohallitukselle ehdotuksen yslävyyssovimuksen solmimisesta. Sopimusehdotuksen laatimiseksi muodostettiin Venäläis-suomalainen sovitteelukomitea. Sen esittämää sopimusehdotusta käsiteltiin Kansankomissaarien Neuvoston monessa istunnossa. Useita korjausehdotuksia siihen esitti Lenin (ks. XXI Lenin-kokoelmaa, 1933, ss. 241—243). Vallankumouksellisen Suomen kanssa solmittu sopimus julkaistiin maaliskuun 10 pntä 1918.—369.
- ¹¹² VKP(b):n Moskovan aluekonferenssi pidettiin toukokuun 14—17 pntä 1918. Selostuksen sen hetken tilanteesta piti konferenssissa Lenin. „Vasemistokommunistit” arvostelivat puolueen KK:n ulkopoliittista kantaa. 42 äänellä 9 vastaan hyväksyttiin päätöslauselma, jonka pohjaksi oli otettu Leninin „Teesit nykyisestä poliittisesta tilanteesta” (ks. tätä osaa, ss. 349—353).—372.

- ¹¹³ *Alue-, kuvernementti- ja ujestineuvostojen finanssiosastojen edustajain ensimmäinen Yleisvenäläinen edustajakokous* pidettiin Moskovassa toukokuun 17—21 p:nä 1918. Siihen osallistui noin 230 edustajaa. Edustajakokous hyväksyi Leninin ehdotuksen tulo- ja omaisuusveron välttämättömästä voimaansaattamisesta. Tämä ehdotus sisällytettiin kesäkuun 17 p:nä 1918 annettuun Kansankomissaarien Neuvoston dekreettiin „Muutoksista ja täydennyksistä vuoden 1917 marraskuun 24 päivän dekreettiin välittömien verojen kantamisesta”.—373.
- ¹¹⁴ *Kansallistettujen tuotantolaitosten edustajain konferenssi* pidettiin toukokuun 12—18 p:nä 1918 Moskovassa. Siinä olivat läsnä metallitehtaiden edustajat. Konferenssi oli kutsuttu koolle käsittelemään kysymyksiä, jotka liittyivät suurten tehtaiden (Sormovon, Kolomnan, Brjanskin, Zlatoustin, Beloretskin y.m. tehtaiden) kansallistamiseen. Konferenssi hyväksyi päätöslauselman metallitehtaiden kansallistamisesta ja laati kansallistettujen tuotantolaitosten johtamista koskevat ohjeet. Leninin ehdotuksesta konferenssi valitsi väliaikaisen neuvoston (Korkeimman kansantalousneuvoston yhteyteen), johon tuli edustajia jokaisesta tuotantolaitoksesta valmistelemaan valtion metallitehtaiden yhdistämistä.—378.
- ¹¹⁵ „*Brjanskilaiset ohjesäännöt*” — Bezhitsassa sijaitsevan Brjanskin metallitehtaan (nykyinen „Krasnyi Profintern”) väliaikaiset sisäisen järjestyksen säännöt; ne julkaistiin toukokuun 9 p:nä 1918 tehdaskomitean ja tehtaan johtajan allekirjoituksilla varustettuna. Ohjesäännöissä säädettiin tehtaan uusi työkuri. Syyskuussa 1918 ne vaihdettiin yksityiskohtaisemmin laadittuihin ohjesääntöihin.—378.
- ¹¹⁶ „*Pietarin työläisille tarkoitetun sähkeen hahmotelma*” otettiin sen vetoomuksen tekstiin, joka Kansankomissaarien Neuvoston Puheenjohtajan ja Elintarvikeseiain kansankomissaarin nimessä lähetettiin puolueen Pietarin komitealle ja jossa kehoitettiin: „Saattamaan vetoomus tiedoksi kaikilla tehtailla ja ryhtymään heti toimenpiteisiin elintarvikehankintaryhmiin kirjoittautumisen järjestämiseksi”.
Vetoomuksen täydellinen teksti julkaistiin toukokuun 22 p:nä 1918 „Petrogradskaja Pravdan” 103. numerossa.—380.
- ¹¹⁷ *Työkomissaarien II Yleisvenäläinen edustajakokous* pidettiin Moskovassa toukokuussa 1918. Edustajakoukussa oli edustajia alueiden, kuvernementtien ja ujestien työkomissariaateista, työpörsseistä, sairaskassoista, vakuutus ASSOjen alue-elimistä, Ammattiliittojen keskusneuvostosta ynnä muista järjestöistä — yhteensä noin 600 henkeä. Edustajakokous käsitteli Työasiain kansankomissariaatin selostuksen sekä selostukset työn tuottavuuden ja työkurin kohottamisesta ja teollisuuden tilasta. Lenin puhui työn tuottavuuden ja työkurin kohottamisesta. Edustajakokous hyväksyi päätöslauselman työkurista. Tässä päätöslauselmassa edustajakokous osoitti, että paikkakunnilla pitää muodostaa palkka- ja työnormitoimikuntia. Edustajakokous hyväksyi myös työnsuojelulain.—389.
- ¹¹⁸ *Ehdotuksen Sosialistisen yhteiskuntatieteiden Akatemian perustamisesta* Lenin kirjoitti luultavasti Kansankomissaarien Neuvoston

- istunnossa toukokuun 25 p:nä 1918 M. N. Pokrovskin Sosialistisesta Akatemiasta pitämän selostuksen johdosta, ja Kansankomissaarien Neuvosto hyväksyi sen. Leninin ohjeiden mukaisesti laadittu asetus Sosialistisesta yhteiskuntatieteiden Akatemiasta käsiteltiin Kansankomissaarien Neuvoston istunnossa kesäkuun 7 p:nä 1918. Hyväksytyään asetuksen Kansankomissaarien Neuvosto nimitti toimikunnan laatimaan Akatemian yksityiskohtaisia sääntöjä. Tätä toimikuntaa varten Lenin laati ohjeet, jotka KKN myös hyväksyi.—394.
- ¹¹⁹ „Teesit „päivän” tilanteesta” VKP(b):n Keskuskomitea vahvisti toukokuun 26 p:nä 1918. Pitäen ohjeena teesejä Kansankomissaarien Neuvosto teki toukokuun 28 p:nä 1918 päätöksen elintarvikepolitiikasta ja antoi Elintarvikeasiain kansankomissariaatin tehtäväksi kirjoittaa työläisille ja talonpojille osoitettu vetoamus aseellisten hankintaryhmien järjestämisestä viljan hankkimiseksi. Leninin „Teesiin” pohjalla laaditun vetoamuksen KKN hyväksyi toukokuun 29 p:nä 1918 ja se julkaistiin toukokuun 31 p:nä 1918.—396.
- ¹²⁰ *Kansantalousneuvostojen I Yleisvenäläinen edustajakokous* pidettiin toukokuun 26—kesäkuun 4 p:nä 1918. Siinä oli läsnä 104 edustajaa päätösvaltaisella äänioikeudella ja 148 edustajaa neuvottelevalla äänioikeudella; suurin osa edustajista (70 prosenttia) oli bolshevikkeja. Edustajakokous oli kutsuttu koolle ratkaisemaan sen ajan tärkeintä kysymystä, joka koski kansantalouden järjestämisen menetelmiä alkavan kansalais sodan oloissa. Kansantalouden järjestämisen leniniläistä suunnitelmaa vastaan, johdon keskittämistä vastaan esiintyivät edustajakokouksessa „vasemmistokommunistien” edustajat sekä menshevikit ja oikeisto eserrät. Äänten enemmistöllä edustajakokous hyväksyi kuitenkin bolshevistiset päätökset. Edustajakokous katsoi välttämättömäksi ryhtyä pitemmälle menevään yleiseen kansallistamiseen ulottaen sen teollisuuden perusalaja samoin kuin yksityisiä suurkauppaliikkeitäkin koskevaksi. Edustajakokous hyväksyi asetuksen kansallistettujen tuotantolaitosten hallinnasta, päätöksen kaupungin ja maaseudun välisestä tavaravaihdosta, luonnoksen Korkeimman kansantalousneuvoston uudestijärjestelystä sekä laati suunnitelman toimenpiteistä työkurin ja työn tuottavuuden kohottamiseksi.—398.
- ¹²¹ „Vetoamuksen rautatieläisille, vesiliikenne- ja metallityöläisille” Lenin kirjoitti sen johdosta, että Kansankomissaarien Neuvosto teki toukokuun 29 p:nä 1918 päätöksen, jolla kiellettiin erillisten järjestöjen itsenäiset viljanhankinnat (ks. XVIII Lenin-kokoelmaa, 1931, s. 103). Tämä päätös oli vastaus järjestöjen vaatimuksiin, että niille myönnettäisiin oikeus itsenäisiin viljanhankintoihin. Muutetussa muodossa, „KKN:n päätöksenä itsenäisiä viljanhankintoja koskevasta kysymyksestä”, vetoamus julkaistiin kesäkuussa 1918.—407.
- ¹²² *Yleisvenäläisen Toimeenpaneavan Keskuskomitean, Moskovan työläisten, talonpoikien ja puna-armeijalaisten edustajain Neuvoston ja ammattiliittojen yhteinen istunto* pidettiin kesäkuun 4 p:nä 1918 Bolshoi teatterin huoneistossa. Istunnon avasi J. M. Sverdlov. Päiväjärjestyksessä oli yksi kysymys — taistelu nälänhätää vastaan. Selostuksen teki V. I. Lenin. „Vasemmisto-” ja oikeisto eserrät ja

- menshevikit esiintyivät istunnossa räikeästi Neuvostovaltaa vastaan ja arvostelivat sen elintarvikepolitiikkaa. Neuvostovaltan vihollisten vastustuksesta huolimatta Leninin esittämä päätöslauselmaehdotus taistelusta nälänhätää vastaan otettiin istunnossa hyväksytyin päätöslauselman pohjaksi.—411.
- ¹²³ Lenin siteeraa „Johdantoa Borkheimin kirjaseen „Vuosien 1806—1807 hurraa-patrioottien muistolle”, jonka F. Engels kirjoitti joulukuun 15 p:nä 1887 (ks. K. Marx ja F. Engels. Teokset, XVI osa, I nidos, 1937, s. 304).—414.
- ¹²⁴ „Zhizn” („Elämä”) — suunnaltaan porvarillis-anarkistinen lehti; ilmestyi Moskovassa huhtikuun 23 päivästä heinäkuun 6 päivään 1918; lakkautettiin samanaikaisesti muiden vastavallankumouksellisten sanomalehtien kanssa.—420.
- ¹²⁵ Tarkoitetaan Yleisvenäläisen TpKK:n dekreettejä: „Erikoisvaltuuksien myöntämisestä Elintarvikeasiain kansankomissaarille taistelussa maalaisporvaristoa vastaan, joka kätkee viljavarastoja ja keinottelee viljalla”, se on allekirjoitettu toukokuun 13 p:nä 1918 („Dekreetti diktatuurivallasta elintarvikealalla”), ja „Elintarvikeasiain kansankomissariaatin ja paikallisten elintarvike-elinten uudestijärjestelystä”, jonka Yleisvenäläinen TpKK hyväksyi toukokuun 27 p:nä 1918. Dekreeteissä annettiin suuntaviivat elintarvikeasiain sentralisoimiseksi sekä hankintojen että jakelun alalla ja paikallisten elintarvikekomiteain toiminnan valvomiseksi.—424.
- ¹²⁶ Kysymys on tshekkoslovakialaisen armeijakunnan vastavallankumouksellisesta kapinasta, jonka Ententen imperialistit nostattivat menshevikkien ja eserrien aktiivisella osanotolla.
Tshekkoslovakialainen armeijakunta muodostettiin Venäjällä jo ennen Lokakuun Suurta sosialistista vallankumousta Itävalta-Unkarin armeijan sotilaista, jotka olivat joutuneet sotavangeiksi. Neuvostovaltan pystyttämisen jälkeen Ententen imperialistit ja Venäjän vastavallankumoukselliset käyttivät armeijakunnan vastavallankumouksellista upseerikuntaa taistelussa Neuvostotasavaltaa vastaan. Armeijakunta alkoi kapinansa toukokuussa 1918 Uralilla ja Siperiassa. Tshekkoslovakialaisen armeijakunnan avulla vastavallankumouksen onnistui vallata Ural, Volganvarren seudut, Siperia ja Kaukoitää.
Lokakuussa 1918 Punainen Armeija vapautti Volganvarren seudut. Tshekkoslovakialaisen armeijakunnan kapina likvidoitiin lopullisesti vuoden 1919 loppuun mennessä samanaikaisesti Koltshakin murskaamisen kanssa.—433.
- ¹²⁷ Leninin päätöslauselmaehdotus taistelusta nälänhätää vastaan tehdyn selostuksen johdosta otettiin sen päätöslauselman pohjaksi, joka hyväksyttiin Yleisvenäläisen TpKK:n, Moskovian Neuvoston ja ammattiliittojen yhteisessä istunnossa kesäkuun 4 p:nä 1918.—436.
- ¹²⁸ Internationalistiopettajien Yleisvenäläinen edustajakokous pidettiin Moskovassa kesäkuun 2—6 p:nä 1918. Edustajakokouksessa oli

121 päätösvaltaista edustajaa. Edustajakokous yhdisti Neuvostovaltaa kannattavien opettajain vallankumoukselliset ryhmät.

Lenin piti tervehdyspuheen edustajakokouksen neljännessä istunnossa.— 437.

- ¹²⁹ Puhe on sähköistä, jotka J. V. Stalin lähetti Tsaritsynista kesäkuun 9 ja 10 p:nä 1918. Koska Tasavallan keskeisissä teollisuuskubernementteissa oli vaikea elintarviketilanne, niin toukokuun 29 p:nä 1918 lähetettiin tov. Stalin Tsaritsyniin järjestämään viljan ja elintarvikkeiden hankintoja ja niiden lähettämistä Keskustaan. Mainituissa sähköissä J. V. Stalin pyysi lähettämään viipymättä alueen elintarvikeasiain Erikoiskomitealle 75 miljoonaa ruplaa rahaa ja noin 35 miljoonan ruplan arvosta erilaisia tavaroita. Stalin tiedotti Leninille myös siitä, että elintarvikelastissa olevia junia seisoo asemilla pääsemättä liikkeelle virkailijoiden nahjustelun vuoksi.— 438.
- ¹³⁰ Leninin puhe „*Elintarvikehankintaryhmistä*”, jonka hän piti Moskovan työläisten kokouksissa, julkaistiin jokapäiväisessä „*Bednota*” lehdessä, jota VKP(b):n Keskuskomitea julkaisi vuosina 1918—1921.— 439.
- ¹³¹ V. Volodarskin murhasivat oikeistoerserit kesäkuun 20 p:nä 1918 Pietarin Neuvoston vaalien aikana.— 442.
- ¹³² „*Sähke elintarvikehankintaryhmien muodostamisesta*” lähetettiin kesäkuun 27 p:nä 1918 Penzaan, kuvernementin Neuvostojen II edustajakokoukselle.— 445.
- ¹³³ Moskovan ammattiliittojen ja tehdaskomiteoiden IV konferenssi pidettiin kesäkuun 27—heinäkuun 2 p:nä 1918. Konferenssin peruskysymyksinä olivat: elintarvikekysymys vallinneen tilanteen yhteydessä; yleisestä sotilasopetuksesta ja mobilisaatiosta; työkurista y.m. Menshevikkien ja eserrien voimakkaasta vastustuksesta huolimatta konferenssi hyväksyi kaikista kysymyksistä kommunistiryhmän ehdottamat päätöslauselmat. Sen hetken tilannetta koskevan Leninin selostuksen johdosta konferenssi hyväksyi Leninin esittämän ehdotuksen päätöslauselman pohjaksi (ks. tätä osaa, s. 481).— 447.
- ¹³⁴ Kysymys on Itävallan lakoista, joita siellä puhkesi tammikuussa 1918 Brestin rauhanneuvottelujen yhteydessä. Lakkojen tunnuksina olivat yleisen rauhan viipymätön solmiminen Neuvosto-Venäjän esittämillä ehdoilla, yleinen äänioikeus, tuotteiden oikeudenmukainen jako y.m. Wienissä, Budapestissa ja eräissä muissa kaupungeissa perustettiin lakkotaistelun kuluksi Venäjän Lokakuun vallankumouksen vaikutuksesta työläisten edustajain ja sotilaiden edustajain Neuvostoja. Liike tukahdutettiin ja Neuvostot hajotettiin itävaltalaisien sosialidemokraattien suoranaisen petoksen ja avun ansiosta.— 451.
- ¹³⁵ „*Eteenpäin*” („*Vorwärts*”)—päivälehti, Saksan sosialidemokratian pää-äänenkannattaja; ilmestyi vuodesta 1876 W. Liebknechtin toimittamana. F. Engels kävi lehden palstoilla taistelua kaikkinaisia opportunistin ilmauksia vastaan. 1890-luvun toiselta puoliskolta

lähtien, F. Engelsin kuoleman jälkeen, „Vorwärtsissä” julkaistiin säännöllisesti Saksan sosialidemokraattisessa puolueessa ja II Internationalessa vallassa olleiden opportunistien kirjoituksia. Imperialistisen maailmansodan vuosina (1914—1918) „Vorwärtsin” kanta oli sosialishovinistinen. Lokakuun Suuren sosialistisen vallankumouksen jälkeen „Vorwärts” lehti muodostui erääksi neuvostovastaisen propagandan keskuksiksi; ilmestyi Berliinissä vuoteen 1933.

Lenin tarkoittaa artikkelia „Salaisten sopimusten paljastaminen”, joka oli julkaistu „Vorwärtsin” 326. numerossa, marraskuun 28 pnä 1917.—469.

- ¹³⁶ „Edellinen puhuja” — V. A. Tihomirov, joka v. 1918 oli Bogorodskin osuuskuntaliiton puheenjohtajana; hän oli Bogorodskin työläisten edustajain Neuvoston edustajana Moskovan tehdaskomiteoiden ja ammattiliittojen IV konferenssissa.—472.
- ¹³⁷ Lenin tarkoittaa artikkelia „Ranskalaiset miljoonat”, joka oli julkaistu kesäkuun 28 pnä 1918 Moskovassa ilmestyneessä tshekkoslovakialaisen kommunistiryhmän äänenkannattajassa „Prukopnik Svobody” („Vapauden Lippu”) ja joka samana päivänä julkaistiin „Pravdan” 130. numerossa ja osittain „Izvestija VTsIK” lehden 132. numerossa.—473.
- ¹³⁸ *Mustanmeren laivasto*, joka siitä johtuen, että saksalaiset anastajat miehittivät Krimin, oli siirretty Sevastopolista Novorossikiin, upotettiin Novorossiskissa kesäkuun 18 pnä 1918 Leninin määräyksestä. Koska Neuvostohallitus ei voinut pelastaa laivastoa joutumasta saksalaisille imperialisteille eikä halunnut luovuttaa sitä Saksan sotilasjohdolle, joka vaati ultimatiivisesti laivaston siirtämistä Sevastopoliin, antoi se käskyn laivaston upottamisesta.—476.
- ¹³⁹ Kysymys on Pietarin Neuvoston vaaleista kesäkuussa 1918. Menshevikit ja eserrät alkoivat vaalien aikana raivokkaan taistelun bolshevikkeja vastaan yrittäen käyttää tässä taistelussa demagogisesti hyväkseen Pietarin työläisten vaikeaa elintarviketilannetta. Menshevikkien ja eserrien neuvostovastaisesta agitaatiosta ja vastavallankumouksellisesta toiminnasta huolimatta kommunistit saivat vaaleissa äänten enemmistön. Neuvoston ensimmäisessä istunnossa kesäkuun 27 pnä 1918 oli läsnä: 405 bolshevikkia, 75 „vasemmisto”-eserrää, 59 menshevikkia ja oikeisto-eserrää sekä 43 puolueetonta.—480.
- ¹⁴⁰ Ks. K. Marx ja F. Engels. Teokset, XVI osa, I nidos, 1937, ss. 303—304.—485.
- ¹⁴¹ *Neuvostojen V yleisvenäläinen edustajakokous* avattiin heinäkuun 4 pnä 1918. Edustajakokouksessa oli läsnä 1164 edustajaa, joista 773 bolshevikkia, 353 „vasemmisto”-eserrää, 17 maksimalistia, 4 anarkistia, 4 internationalistisoidemokraattia, 1 oikeisto-eserrä y.m. Edustajakokouksen työjärjestykseen kuuluivat seuraavat kysymykset: Yleisvenäläisen TpKK:n ja Kansankomissaarien Neuvoston toimintakertomukset; elintarvikekysymys; sosialistisen Punaisen

Armeijan muodostaminen; Venäjän Sosialistisen Federatiivisen Neuvostotasavallan Perustuslaki; Yleisvenäläisen TpKK:n vaalit.

Selostuksen Kansankomissaarien Neuvoston toiminnasta esitti V. I. Lenin; selostuksen Yleisvenäläisen TpKK:n toiminnasta — J. M. Sverdlov. „Vasemmisto”-eserrät asettuivat edustajakokouksessa jyrkästi vihamieliselle kannalle kaikkiin bolshevikkien ehdotuksiin nähden. Yleisvenäläisen TpKK:n ja Kansankomissaarien Neuvoston selostusten johdosta edustajakokous hyväksyi päätöslauselman, jossa se antoi hyväksymyksensä Neuvostovallan ulko- ja sisäpolitiikalle ja varsinkin niille hallituksen toimenpiteille, joihin oli ryhdytty elintarvikehuollon alalla ja maalaisköyhälistön järjestämiseksi.

Heinäkuun 6 päivänä edustajakokouksen työ keskeytyi „vasemmisto”-eserrien aloittaman vastavallankumouksellisen kapinan vuoksi. Jatkaen työtään heinäkuun 9 päivänä edustajakokous käsitteli selostukset elintarvikekysymyksestä ja Punaisen Armeijan luomisesta. Edustajakokous vahvisti Neuvostoperustuslain luonnoksen ja antoi sen uuden Yleisvenäläisen TpKK:n Puhemiehistölle, että se muotoilisi lopullisesti tämän Perustuslain ja julkaisisi sen. Edustajakokous päätti työnsä heinäkuun 10 pnä 1918.— 495.

- ¹⁴² „*Edellinen puhuja*” — edustajakokouksessa ollut „vasemmisto”-eserrien edustaja M. Spiridonova; esitti kertomuksen Yleisvenäläisen TpKK:n talonpoikaisjaoston toiminnasta. Hänen kertomuksensa oli suunnattu bolshevikkeja vastaan.— 497.

- ¹⁴³ „*Golos Trudovogo Krestjanstva*” („Työätekevän Talonpoikaiston Ääni”) — päivälehti; ilmestyi Pietarissa vuoden 1917 marraskuun lopusta Talonpoikain edustajain yleisvenäläisen Neuvoston toisen kokoonpanon Toimeenpanevan komitean äänenkannattajana (joulukuun 9 (22) päivään saakka sen nimenä oli „Izvestija Vserossiiskogo Krestjanskogo Sjezda” („Talonpoikain Yleisvenäläisen Edustajakokouksen Tiedonantaja”)); tammikuun 20 (helmikuun 2) päivästä 1918 lähtien se oli Yleisvenäläisen TpKK:n talonpoikaisjaoston äänenkannattajana. Vuoden 1918 heinäkuun 10 päivään saakka lehden johto oli „vasemmisto”-eserrien käsissä.

Marraskuun 6 päivästä 1918 „Golos Trudovogo Krestjanstva” lehdestä tehtiin Maatalousasiain kansankomissariaatin äänenkannattaja; ilmestyi vuoden 1919 toukokuun 31 päivään saakka.— 502.

- ¹⁴⁴ *Venäjän Sosialistisen Federatiivisen Neuvostotasavallan Perustuslain luonnoksen* laati erikoinen valiokunta, jonka Yleisvenäläinen TpKK oli muodostanut huhtikuun 1 pnä 1918. Perustan valiokunnan työlle muodostivat Leninin kirjoittama „Työätekevän ja riistetyh kansan oikeuksien julistus” ja Neuvostojen III yleisvenäläisen edustajakokouksen pääöslauselma „Venäjän Tasavallan liittöelimitys”, jonka tämä edustajakokous hyväksyi J. V. Stalinin selostuksen johdosta. „Venäjän Sosialistisen Federatiivisen Neuvostotasavallan Perustuslain yleisten säädösten” luonnosta käsiteltiin ja se hyväksyttiin Yleisvenäläisen TpKK:n valiokunnan istunnossa huhtikuun 19 pnä 1918. Yleisvenäläinen TpKK:n valiokunnan laatimaa perustuslakiluonnosta käsitelti heinäkuun 3 pnä 1918 V. I. Leninin puheenjohdolla toiminut puolueen Keskuskomitean valiokunta. Puolueen

KK:n valiokunnan vahvistama Perustuslakiluonnos esitettiin Neuvostojen V yleisvenäläiselle edustajakokoukselle, joka hyväksyi sen yksimielisesti. Venäjän Sosialistisen Federatiivisen Neuvostotasavallan Perustuslaki julkaistiin heinäkuun 19 p:nä 1918 ja astui voimaan tasavallan Perustuslakina sen julkaisemispäivästä lukien.— 505.

- ¹⁴⁵ *Köyhälistökomiteat* (kombedy) muodostettiin Yleisvenäläisen TpKK:n kesäkuun 11 p:nä 1918 antamalla dekreetillä („Maalaisköyhälistön järjestämisestä, sen turvaamisesta viljalla, välttämättömillä kulutus-tarvikkeilla ja maatalouskalustolla”). Dekreetin mukaan köyhälistökomiteoiden tehtäviin kuului: viljan, välttämättömien kulutus-tarvikkeiden ja maatalouskaluston jako; paikallisten elintarvike-hankintaelinten auttaminen viljaylijäämien takavarikoinnissa kula-keilta ja pohatoilta. Dekreetti antoi köyhälistölle erilaisia etuisuuksia viljaa ja maatalouskalustoa jaettaessa.

Köyhälistökomiteat olivat proletariaatin diktatuurin tukikohtia maaseudulla. Ne esittivät suurta osaa taistelussa kulakistoa vastaan, konfiskoitujen maiden uudessa jakamisessa, työläiskeskusten ja Punaisen Armeijan huoltamisessa elintarvikkeilla. Köyhälistökomiteoiden järjestäminen oli uusi vaihe sosialistisen vallankumouksen laajenemisessa maaseudulla. Köyhälistökomiteat myötävaikuttivat Neuvostovallan lujittumiseen maaseudulla ja niillä oli erittäin suuri poliittinen merkitys keskivarakkaan talonpojan voittamiseksi Neuvostovallan puolelle.

Neuvostojen VI yleisvenäläisen ylimääräisen edustajakokouksen (marraskuu 1918) päätöksen mukaisesti köyhälistökomiteat, kun ne olivat täyttäneet tehtävänsä, yhdistettiin maaseudun Neuvostojen kanssa.— 511.

- ¹⁴⁶ „*Kansainvälisiä yhteyksiä palauttavan komitean*” muodostivat Zimmerwaldin kansainvälisen sosialistikonferenssin (syyskuu 1915) ranskalaiset osanottajat Pariisissa vuoden 1916 tammikuussa. Komitea harjoitti imperialistisen sodan vastaista propagandaa, julkaisi useita kirjasia ja lentolehtisiä, joissa paljastettiin imperialistien ryöstötarkoituksia ja osoitettiin se, että sosialishovinitit pettävät työväenluokan etuja. Venäjän Lokakuun Suuren sosialistisen vallankumouksen ja Ranskan työväenliikkeen voimistumisen vaikutuksesta Komiteasta tuli vallankumouksellisten internationalististen aineiden keskus. Vuonna 1920 se yhtyi silloin muodostuneeseen Ranskan Kommunistiseen puolueeseen.

Vetoamus, josta Lenin puhuu, julkaistiin „Pravdan” 131. numerossa, heinäkuun 29 (16) p:nä 1918.— 518.

- ¹⁴⁷ Kesäkuun 28 p:nä hyväksytty Kansankomissaarien Neuvoston dekreetti vuori-, metalli-, metallinjalostus-, tekstiili- ja sahateollisuuden, sähkötekniillisen teollisuuden y.m. teollisuusalojen suurimpien tuotantolaitosten kansallistamisesta julkaistiin kesäkuun 30 p:nä 1918.— 523.

- ¹⁴⁸ *Maskovan kuvernementin tehdaskomiteoiden konferenssi* pidettiin heinäkuun 23—24 p:nä 1918. Siihen osallistui 500 valtuutettua, jotka edustivat yli 700 tuhatta järjestäytyneitä työläistä. Sen jälkeen, kun

Lenin oli tehnyt tilannekatsauksen, konferenssi hyväksyi päätöslauselman, jonka Moskovon kaupungin tehdaskomiteoiden ja ammattiliittojen IV konferenssi (kesäkuun 27—heinäkuun 2 pnä 1918) oli hyväksynyt aikaisemmin Leninin selostuksen johdosta.— 537.

- ¹⁴⁹ „*Työväen Dreadnought*” („Workers' Dreadnought”) — Englannin Työväen sosialistisen liiton äänenkannattaja; ilmestyi Lontoossa maaliskuusta 1914 kesäkuuhun 1924.— 538.
- ¹⁵⁰ Ei ole saatu selville, mikä Tashkentista saapunut sähke on kysymyksessä.— 542.
- ¹⁵¹ *Valkokaartilaiden kapina Jaroslavlissa* alkoi heinäkuun 6 pnä 1918. Sen oli järjestänyt oikeistoeserräläisen B. Savinkovin johtama vastavallankumouksellinen „Isänmaan ja vapauden puolustusliitto”. Jaroslavl'n kapinan, kuten muutkin siihen aikaan Neuvosto-Venäjällä tapahtuneet vastavallankumoukselliset kapinat, valmistivat englantilaiset ja ranskalaiset imperialistit menshevikkien ja eserrien aktiivisella myötävaikutuksella. Kapinoiden järjestäminen Venäjällä kuului englantilais-ranskalaisen intervention yleiseen suunnitelmaan. Englannin lähetystön päämies Moskovassa Lockhart ja Ranskan lähettiläs Noulens olivat Neuvosto-Venäjällä v. 1918 tapahtuneiden vastavallankumouksellisten kapinoiden tärkeimpiä innoittajia ja järjestäjiä, he rahoittivat ja aseistivat kapinallisia. Jaroslavl'n valkokaartilaiden johdossa Savinkovin rinnalla oli tsaarin armeijan entinen eversti A. Perhurov, joka sai rahat kapinan järjestämistä varten välittömästi Noulensilta.
- Punaisen Armeijan joukko-osastot tukahduttivat Jaroslavl'n kapinan heinäkuun 21 pnä 1918.— 542.
- ¹⁵² Kysymyksessä on Zinovjevin ryhmittymän puolueenvastainen, hajotettava käyttäytyminen. Tämä ryhmittymä vastusti leniniläistä politiikkaa ja juurrutti Pietarin järjestöissä valtionvastaisia tendenssejä.— 547.

